

NR. 69 (2026/01)

Paukščiai

NORINTIEMS STEBĖTI IR PAŽINTI

Žaliukė

įprasta žiemojanti
paukščių rūšis

Ar pavyks išsaugoti
Lietuvos kurtinius?

Apie paukščių nykimą Europoje
ir mūsų šalyje. I dalis

LIETUVOS ORNITOLOGŲ DRAUGIJOS LEIDINYS

www.birdlife.lt

Kaina 5 Eur

Prenumerata
Lietuvos pašte,
indeksas 5114

Mielas skaitytojau,

Jūsų rankose – atsinaujinęs žurnalas. Jis kiek keičiasi: atnaujinta jo išvaizda, nežymiai (4 psl.) padidėja jo apimtis, išplėstas temų laukas, daugiau dėmesio bus skiriama diskusijoms ir skirtingiems požiūriams. Nors vyriausiasis redaktorius pasikeitė, darbą tęsia patyrusi redakcinė kolegija, kuri, pasipildydama naujais nariais, užtikrina tęstinumą, stabilumą ir pasitikėjimą. Tačiau turime ir naujų idėjų.

Šiame numeryje nagrinėjame tiek Europos, tiek Lietuvos paukščių būklę remdamiesi naujausiais tyrimų rezultatais, keliamo klausimą, ar Lietuvos miškuose išliks vakariniai kurtiniai, nagrinėjame didžiųjų kormoranų elgseną, apžvelgiame baltosios pelėdos padėtį šiaurėje ir, žinoma, supažindiname su viršelio paukščiu – žaliuke.

Žurnale vietos skiriame ir gamtininkų bendruomenei: dalijamės kelionių įspūdžiais, susitikimų akimirkomis, patirtimis, kurios primena, kad paukščiai mus jungia ne tik per mokslą ar apsaugą, bet ir per bendrą rūpestį gamta.

Tikimės, kad atsinaujinęs leidinys Jums bus artimas, prasmingas ir vertingas, toks, kurį vis norisi paskaityti ir kuriame kiekvienas ras sau svarbią temą. Kartu visus kviečiame žurnale dalytis savo žiniomis, patirtimis ar įdomesniais pastebėjimais.

Žurnalo „Paukščiai“ vyriausiasis redaktorius
Liutauras Raudonikis

ISSN 2029-2503

Viršelis: Žaliukė (*Chloris chloris*). Leliūnai, Utenos r., 2021-02-14 © Andriejus Bagdanovas.

Vyr. redaktorius Liutauras Raudonikis (liutauras.raudonikis@birdlife.lt)

Vyr. redaktoriaus pavaduotoja Justina Kuliešė (justina.kuliese@birdlife.lt)

Redakcijos kolegija: Arūnas Čerkauskas, Vytautas Jusys, Saulius Karalius, Mindaugas Kirstukas, dr. Julius Morkūnas, Ričardas Patapavičius, Gediminas Petkus, Augustas Šimkus, Laimonas Šniaukšta

Kalbos redaktorė Erika Merkytė-Švarcienė

Dizainerė Vilmantė Pakštienė

Lietuvos ornitologų draugija (LOD) – tai nevyriausybinė organizacija, vienijanti Lietuvoje aptinkamų laukinių paukščių ir jų gyvenamosios aplinkos tyrimams ir apsaugai neabejingus Lietuvos žmones. Nuo 1994 m. draugija yra tarptautinės paukščių apsaugos organizacijos „BirdLife International“ asocijuota narė.

Norėdami tapti LOD nariu ar tiesiog prisijungti prie paukščių apsauga besirūpinančių bendraminčių, kreipkitės į Draugiją adresu: Lietuvos ornitologų draugija, Naugarduko g. 47-3, LT-03208 Vilnius. Tel. +370 521 30498, el. p. lod@birdlife.lt; www.birdlife.lt

Žurnalas „Paukščiai“ leidžiamas nuo 2009 m. kartą per tris mėnesius. Jis yra oficialus LOD leidinys, siunčiamas visiems Draugijos nariams.

Tiražas 1000 egz.

Žurnalą „Paukščiai“ kviečiame prenumeruoti visuose Lietuvos pašto skyriuose, indeksas 5114

Prenumeruokite:

VIRŠELIO PAUKŠTIS

1 ... **V. Jusys, R. Patapavičius.** Žaliukė (*Chloris chloris*)

PAUKŠČIŲ TYRIMAI

- 10 ... **L. Raudonikis, G. Riauba.** Apie paukščių nykimą Europoje ir mūsų šalyje. I dalis
- 16 ... **L. Raudonikis.** Ar pavyks išsaugoti Lietuvos kurtinius?
- 19 ... **P. Salvador, R. Morkūnė, V. Eigirdas, J. Morkūnas.** Suaugusių didžiųjų kormoranų elgsena perėjimo sezonu

PAUKŠČIŲ APSKAITOS

21 ... **L. Šniaukšta.** Žiemojančių vandens paukščių apskaitų rezultatai Lietuvoje 2026 metais

ORNITOFAUNISTIKA

- 28 ... **A. Šimkus.** LOFK informacija: atnaujintas Lietuvos paukščių sąrašas
- 29 ... **A. Šimkus.** Ornitofaunistiniai stebėjimai Lietuvoje 2025–2026 m. žiemą

IŠ GAMTOS STEBĖJIMŲ

39 ... **A. Ragovskis.** Kas ieško nuotykių tas ras...

ORNITOLOGINĖS KELIONĖS

40 ... **J. Stratford, B. Stukė, G. Grašytė E. Sukackienė.** Keturiese į Norfolką

ĮVAIRENYBĖS

- 46 ... **S. Karalius.** Švedija prarado baltąją pelėdą
- 48 ... **R. Akstinas.** Įdomūs faktai apie paprastąją pempę

VYTAUTAS JUSYS,
RIČARDAS PATAPAVIČIUS

ŽALIUKĖ

(*Chloris chloris*)

© ANDRIEJUS BAGDANOVAS

Rūšies statusas

Perinti, migruojanti, praskrendanti, žiemojanti rūšis. Lietuvoje stabima ištisus metus.

Biometrija

Kūno masė ir matmenys: patinų ($n = 39$) svoris 32,0 (27,0–37,8) g, suglaustas sparnas 91,2 (87–96) mm, uodegos ilgis 58,7 (54–64) mm, pastaibio ilgis 17,9 (17,0–18,8) mm, snapas iki kaukolės 15,4 (13,0–17,7) mm, snapas iki šnervių 10,9 (9,8–12,4) mm; patelių ($n = 19$) svoris 31,6 (27,8–35,3) g, suglaustas sparnas 87,8 (81–92) mm, u-

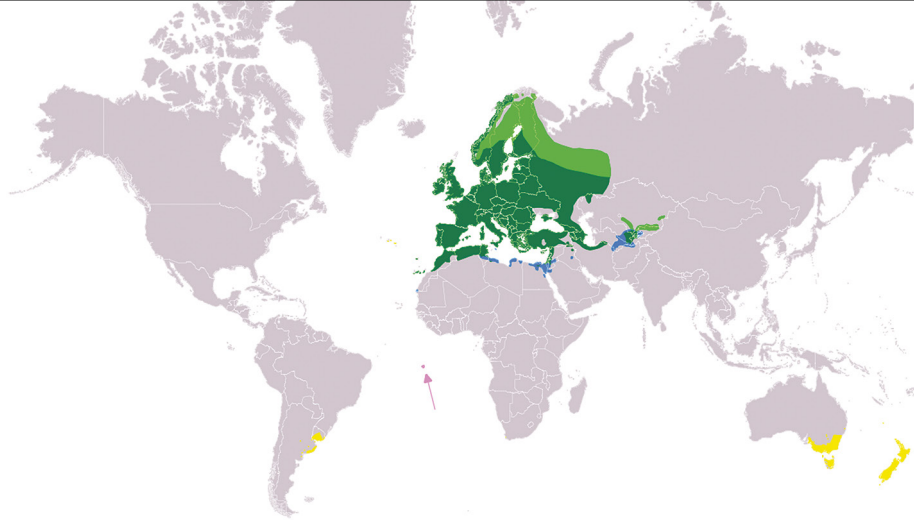
degos ilgis 55,9 (52–59) mm, pastaibio ilgis 18,4 (17,1–19,8) mm, snapas iki kaukolės 15,3 (13,8–17,2) mm, snapas iki šnervių 10,7 (8,8–11,7) mm (V. Jusys).

Paplitimas ir skaitlingumas

Įprastas ir visoje šalyje paplitęs paukštis. 1995–1999 m., atliekant „Lietuvos perinčių paukščių atlaso“ tyrimus, nustatyta, kad žaliukės perėjo arba rūšies perėjimas tikėtinas 569 (84,9 %) tyrinėtuose 10 x 10 km atlaso kvadratuose. Tuo metu kai kuriose šalies

vietovėse buvo nustatytas toks jų perėjimo tankumas 100 ha: Žemaitijos eglynuose – 2,2 poros (Matiukas, 1992), nedideliuose laukų apsuptuose miškeluose – 51,4 poros (Kurlavičius, 1995), Mažosios Lietuvos eglų jaunulynuose – 9,1–11,4 poros (Jusys ir kt., 1999). Manoma, kad XX a. pabaigoje Lietuvoje perėjo 200 000–400 000 porų (Kurlavičius, Raudonikis, 2001). Pastaruosius kelis dešimtmečius Lietuvoje perinčių žaliukių skaitlingumas mažėjo ir 2008–2018 m. įvertintas 120 000–250 000 porų (VSTT, LOD, 2019).

ŽALIUKĖS (*CHLORIS CHLORIS*)
 PAPLITIMO AREALAS. ŠVIESIAI
 ŽALIA SPALVA – PERĖJIMO
 SRITIS, TAMSIAI ŽALIA –
 APTINKAMOS VISUS METUS,
 MĒLYNA – ŽIEMOJA, GELTONA –
 INTRODUKUOTOS (IVEŽTINĖS),
 VIOLETINĖ – GALBŪT IVEŽTINĖS
 © WIKIMEDIA.ORG

Žiedavimas ir migracija

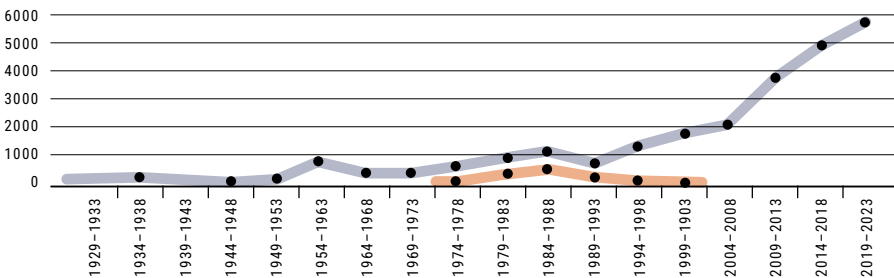
Remiantis turimais duomenimis Lietuvoje iki 2023 m. pabaigos sužieduota 25 011 žaliukių, iš kurių tik 1299 (5,2 %) buvo dar neskraidantys jaunikliai. Daugiausia šių paukščių (79,1 %) sužieduota 1994–2023 m., kiekviename šio laikotarpio 5 metų tarpsnyje sužieduotų paukščių skaičius tolygiai didėjo. Dar neskraidantys jaunikliai gausiausiai žieduoti 1974–1998 m.

laikotarpiu – tuomet buvo sužieduoti 1023 individai (78,8 %). Atskirais 5 metų laikotarpiais nuo 1929 m. šalyje sužieduotų žaliukių skaičius parodytas diagramoje.

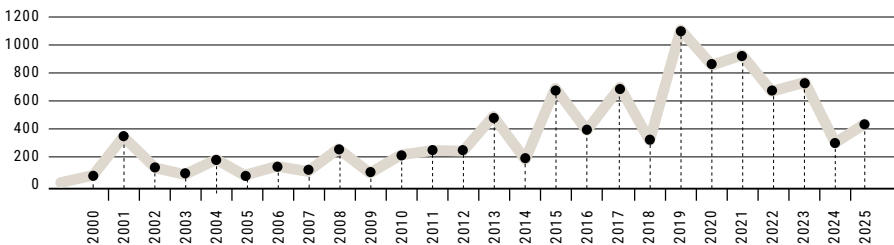
Šie paukščiai Lietuvoje aptinkami apskritus metus, bet žiemos laikotarpiu jų gausa kasmet būna labai nevienoda: vienais metais jie gali būti labai gausūs, o kitais priešingai – visai negausūs. Remiantis šių paukščių sugavimu

žieduoti Ventės rago ornitologinėje stotyje aišku, kad jų migracijos stebimos kasmet, bet taip pat nevienodai gausios.

Pavasarinė migracija kartais prasideda jau vasario 2-oje dekadoje. Kiekvienoje kitoje dekadoje migracija intensyvėja iki kovo 3-ios dekados, kai pasiekiamas maksimumas. Vėliau intensyvumas tolygiai mažėja ir dažniausiai baigiasi balandžio 3-ioje dekadoje.

LIETUVOJE 1929–2023 M. SUŽIEDUOTŲ ŽALIUKIŲ SKAIČIUS (N = 25 011) ATSKIRAIS 5 METŲ LAIKOTARPIAIS
 ■ – DAR NESKRAIDANTYS JAUNIKLIAI
 ■ – SUAUGĘ PAUKŠČIAI

VENTĖS RAGO ORNITOLIGINĖJE STOTYJE 2000–2025 M. LAIKOTARPIU KIEKVIENAIŠ METAIS SUŽIEDUOTŲ ŽALIUKIŲ SKAIČIUS (N = 10 794)

Rudeninė migracija prasideda rugsėjo 2-oje dekadaje ir kiekvienoje kitoje dekadaje intensyvėja iki spalio 3-ios dekados, kai pasiekiamas maksimumas. Vėliau intensyvumas kiekvienoje dekadaje tolygiai mažėja ir visiškai baigiasi lapkričio 3-ioje dekadaje. Ventės rago ornitologinėje stotyje atskirais metais žieduoti sugautų žaliukių skaičiai, kurie atspindi ir nevienodą kiekvienais metais migruojančių individų skaičių, ir sugautų kiekvienoje dekadaje skaičių (tai atspindi jų migracijų eigą ir terminus), parodyti diagramose.

© JONAS JANUŠAUSKAS

Lietuvos paukščių žiedavimo centro duomenų bazėje yra 463 Lietuvoje žieduotų žaliukių 642 aptikimo atvejai (103 individai aptikti daugiau nei po vieną kartą) Lietuvoje, dažniausiai žiedavimo vietoje ar netoli jos. Išanalizavus šiuos duomenis paaiškėjo, kad joms būdingi visi keturi galimi „pasirinkimai“ žiemojimo ir veisimosi vietų atžvilgiu.

1 ŽIEMOJIMAS–ŽIEMOJIMAS

Žinomi net 58 Lietuvoje žiemojimo laikotarpiu (gruodžio–vasario mėn.) žieduotų individų aptikimo

tuo pačiu laikotarpiu Lietuvoje po vienų, dvejų ar trejų metų atvejai, taip pat net keliolika atvejų, kai buvo aptikti dvi, tris ir net keturias žiemos iš eilės toje pačioje vietoje. Dauguma jų aptikti žiedavimo vietoje pačių žieduotojų. Tačiau yra ir aptikimų 33, 48, 57, 58, 77, 172 km atstumu nuo žiedavimo vietos. Toks nedažnas jų aptikimas ne žiedavimo vietose, o toliau nuo jų paaiškinamas tuo, kad tai atsitiktiniai aptikimai, kurių tikimybė gerokai mažesnė nei aptikimai žiedavimo vietose, kur paukščiai žieduoti gaudomi ne vienus metus. Iš esmės, tai reiškia, kad nemažai tų pačių individų Lietuvoje lieka žiemosi bent jau ne vieną žiemą. Kokia jų kilmė – vietiniai ar migruojantys iš esančių į šiaurę teritorijų, – vienareikšmiško atsakymo dėl duomenų stygiaus nėra.

2017 m. žaliukės Lietuvoje buvo pradėtos ženklinti ir spalviniais (geltonais su juodu trijų raidžių įrašu) žiedais. Iš viso iki 2025 m. pabaigos tokiais žiedais paženklinoti 279 individai. Daugiausia – 270 individų – šiais žiedais Utenoje paženklino Daiva ir Darius Norkūnai

2 ŽIEMOJIMAS–VEISIMASIS

Neabejotina – šiek tiek Lietuvoje žiemojančių individų čia lieka ir veisimosi laikotarpiui. Tai patvirtina dešimties žiemojimo laikotarpiu žieduotų individų aptikimai veisimosi laikotarpiu.

3 VEISIMASIS–ŽIEMOJIMAS

6 veisimosi laikotarpiu žieduoti individai vėliau aptikti žiemojimo laikotarpiu. Taigi šiek tiek individų, Lietuvoje buvusių perėjimo laikotarpiu ir tikriausiai perėjusių, čia lieka ir žiemosi.

4 VEISIMASIS–VEISIMASIS

Net 22 veisimosi laikotarpiu žieduoti individai vėl aptikti tuo pačiu laikotarpiu vėlesniais metais.

ŽALIUKĖS ŽIEMA – PATELĖ IR PATINAS.
BALNINKAI, MOLĖTŲ R., 2025-01-16
© DALIA STALAUŠKIENĖ

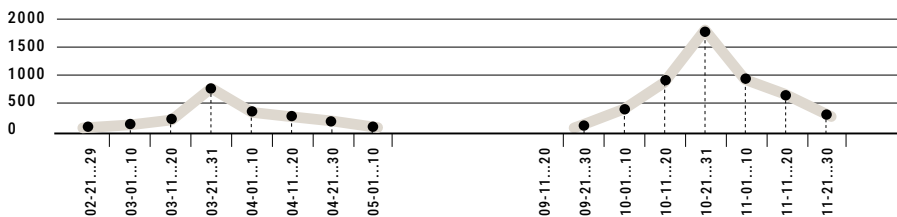
1929–2023 M. LIETUVOJE SUŽIEDUOTA
25 011 ŽALIUKIŲ © VYTAUTAS JUSYS

Kad žaliukės yra ir tipiški migrantai, galima spręsti pagal žieduotų individų aptikimus toli nuo jų žiedavimo vietų.

Sprendžiant tik pagal šiuos duomenis, galima susidaryti įspūdį, kad žaliukės Lietuvoje yra sėslys paukščiai, čia praleidžiantys apskritus metus. Tai, kad bent dalis populiacijos tikrai gyvena sėsliai ar žiemos laikotarpiu klajoja santykinai nedidelėje teritorijoje, nenuginčijama tiesa, tačiau žieduotų individų aptikimai kitose Europos valstybėse byloja ir tai, kad bent dalis vietinės populiacijos tikrai yra tipiški migrantai.

◀ ŽALIUKĖS ŽIEMĄ LESA IR ERŠKĖTROŽIŲ SEKLAS. VENTĖS RAGAS, ŠILUTĖS R., 2007-01-28 © VYTAUTAS JUSYS

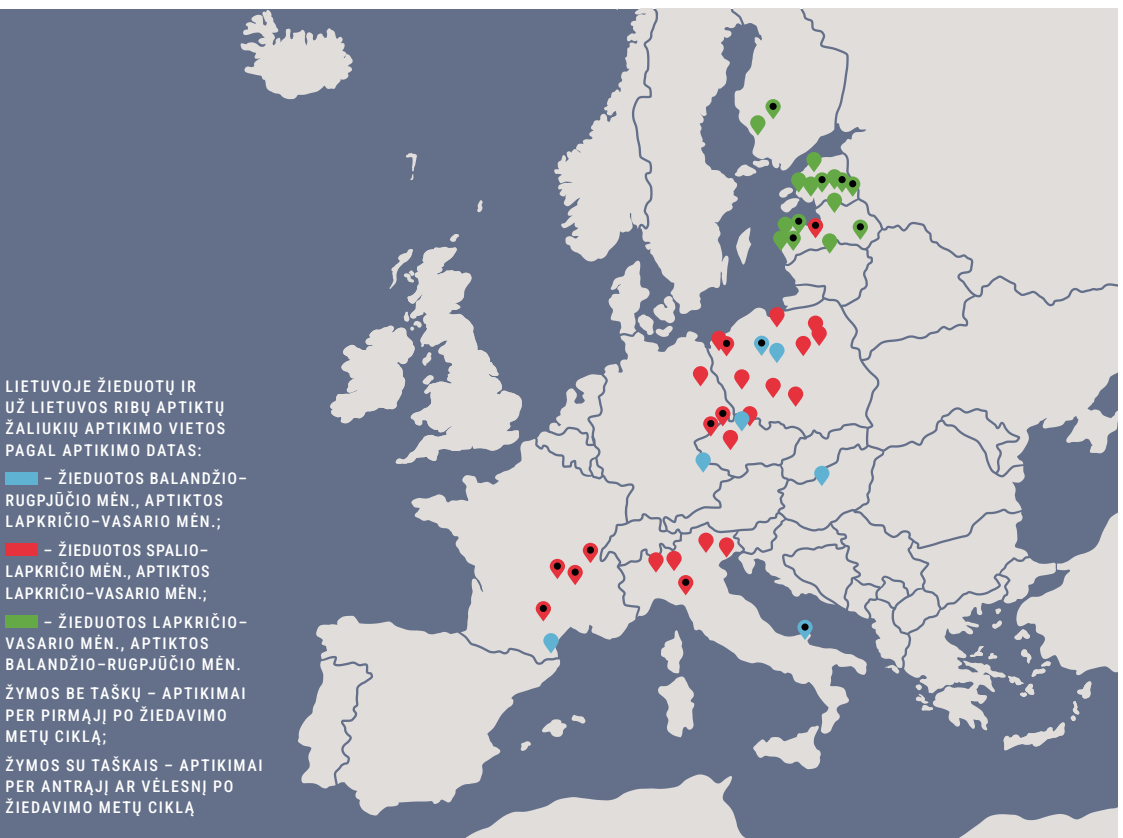
VENTĖS RAGO
ORNITOLIGINĖJE
STOTYJE 2000–2025 M.
PER ATSKIRUS
PAVASARINĖS (N = 2 136)
IR RUDENINĖS (N = 5 160)
MIGRACIJOS
DEŠIMTADIENIUS
SUŽIEDUOTŲ ŽALIUKIŲ
SKAIČIUS

Kad žaliukės yra ir tipiški migrantai, galima spręsti pagal žieduotų individų aptikimus toli nuo jų žiedavimo vietų. Tai patvirtina žinomi 64 Lietuvoje žieduotų individų (2 aptikimų po žiedavimo atvejai (2 individai aptikti daugiau nei po vieną kartą) kitose valstybėse: Čekijoje (4), Estijoje (14/17, atitinkamai, individų ir aptikimų skaičius), Italijoje (7), Latvijoje (8), Lenkijoje (14/16), Prancūzijoje (7), Rusijoje (4, visi Kaliningrado sr.), Suomijoje (2), Vengrijoje (1) ir Vokietijoje (3). Kai kurie aptikimo atvejai, suskirstyti pagal grupes, parodyti žemėlapyje.

Tai, kad tarp žaliukų tikrai yra tipišku migrantu, rodo ir kiti duomenys. Žinomi 27 individų, žieduotų Lietu-

voje spalio (22 individai) ir lapkričio (4 individai) mėn., t. y. per rudeninę migraciją, aptikimai lapkričio–vasario mėn., t. y. jau žiemojimo laikotarpiu, Čekijoje (2/1, atitinkamai, per pirmąjį po žiedavimo metų ciklą ir vėliau), Italijoje (5/1), Lenkijoje (8/2), Prancūzijoje (2/3) ir Vokietijoje (1/1) 208–1807 km atstumu nuo žiedavimo vietos. Kai kurie aptikimai byloja apie sparčią rudeninę migraciją: vienas individas, žieduotas spalio 19 d., po 15 dienų aptiktas Čekijoje už 743 km nuo žiedavimo vietos, dar keturi, žieduoti spalio 11–17 d., po 16, 22, 36 ir 37 d. aptikti Italijoje, atitinkamai, 1168, 1199, 1319 ir 1357 km atstumu nuo žiedavimo vietos. Šių individų kitaip nei tipiškais migrantais nepavadinsi.

Kokia šių paminėtų 27 migracijos laikotarpiu žieduotų individų kilmė – vietiniai ar migruojantys iš esančių į šiaurę teritorijų, – neaišku. Tačiau užfiksuoti 7 individų, žieduotų Lietuvoje veisimosi laikotarpiu, aptikimai lapkričio–gruodžio mėn., t. y. žiemojimo laikotarpiu, per pirmąjį po žiedavimo metų ciklą Čekijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje bei Vokietijoje ir per antrąjį po žiedavimo metų ciklą Italijoje bei Lenkijoje (visur po 1) 385–1588 km atstumu nuo žiedavimo vietos. Šie individai neabejotinai priskirtini žiedavimo metais Lietuvoje perėjusių šios rūšies paukščių populiacijai, bet jie buvo ir tipiški migrantai.

PATINAS SU NESENAI LIZDĄ PALIKUSIAIS
JAUNIKLIAIS. LINKAIČIAI, JONIŠKIO R.
© RIMANTAS STANKŪNAS

Lietuvoje rudeninės migracijos ir žiemojimo laikotarpiu žieduota 21 žaliukė veisimosi laikotarpiu aptikta 99–687 km šiauriau Lietuvos – Latvijoje, Estijoje ir Suomijoje. Tai, žinoma, Lietuvoje žiemojusios, o kai kurios galbūt tik per Lietuvą migravusios (iš jų trys žieduotos spalio mėn., keturios – lapkričio mėn., t. y. dar migracijos laikotarpiu; kitos – jau gruodžio–vasario mėn.) žaliukės iš teritorijų į šiaurę nuo Lietuvos.

Ir dar viena fiksuota „kombinacija“ pagal du Lietuvoje žieduotus

ir ne per pirmąjį po žiedavimo metų ciklą aptiktus individus. Vienas per rudeninę migraciją (spalio mėn.) žieduotas individas žiemojimo laikotarpiu (sausio mėn.) aptiktas Latvijoje (443 km nuo žiedavimo vietos). Kitas, žieduotas žiemojimo laikotarpiu (sausio mėn.), aptiktas taip pat žiemojimo laikotarpiu (gruodžio mėn.) Estijoje (705 km nuo žiedavimo vietos). Vadinasi, šiems paukščiams šiek tiek būdingas ir žiemojimas gana dideliu atstumu nuo ankstesnės žiemojimo vietos.

Taip pat žinomas 48 ne Lietuvoje žieduotų individų 61 aptikimo atvejis (13 individų aptikta daugiau nei po vieną kartą) Lietuvoje. Jie žieduoti Čekijoje (3), Estijoje (6/10, atitinkamai, individų ir aptikimų skaičius), Latvijoje (1), Lenkijoje 20/26), Prancūzijoje (2), Rusijoje (2, Kaliningrado sr.), Suomijoje (6), Švedijoje (1), Šveicarijoje (1), Vengrijoje (3/4) ir Vokietijoje (3/5). Šie duomenys neabejotinai patvirtina faktą, kad šiek tiek šios rūšies paukščių yra ir tipiški migrantai.

Ilgiausias
žinomas šios
rūšies paukščio
amžius yra
13 m. ir 2 mėn.
(antras pagal
amžiaus
trukmę 12 m. ir
8 mėn.)¹

ŽALIUKĖS PAVASARJ – PATINAS IR PATELĖ.
TAURAGĖS R., 2017-04-24
© EUGENIJUS KAVALIAUSKAS

Išanalizavus turimus duomenis – tiek žiedavimo, tiek žieduotų individų aptikimo – apibendrinant galima pasakyti, kad žaliukėms būdingas ir tipiškas migracinis elgesys, ir sėslumas, ir žiemojimo vietų kaita gana dideliais atstumais. Todėl šiuos paukščius tiksliausia vadinti ir tipiškais migrantais, ir daugiau mažiau klajojančiais migrantais. Tai būdinga ir Lietuvoje perinčioms bei žiemojančioms žaliukėms, bet norint dar tiksliau apibūdinti, deja, nepakanka duomenų.

Žaliukė toliausiai, 2060 km atstumu nuo žiedavimo vietos Lietuvoje, aptikta Prancūzijoje 42°34'51" š. pl., 2°55'34" r. ilg. Toliausi aptikimai pagal pasaulio šalis yra tokie: šiaurėje Suomijoje 61°31' š. pl., 21°45' r. ilg.; rytuose Estijoje 58°9'10" š. pl., 27°23'42" r. ilg.; pietuose Italijoje 41°38' š. pl., 15°55' r. ilg.; vakaruose Prancūzijoje 44°3' š. pl., 2°54' r. ilg. Migracijos kryptis (azimutas) 189–242° sektoriuje (vidurkis

217,7°, mediana 221,5°). Didžiausi migracijos greičiai yra 73, 54,5 ir 49,5 km/d. (visi per rudeninę migraciją).

*Žaliukė toliausiai,
2060 km
atstumu nuo
žiedavimo vietos
Lietuvoje, aptikta
Prancūzijoje*

Ilgiausias laikotarpis iš visų Lietuvoje žieduotų ir vėliau aptiktų ar Lietuvoje aptiktų svetur žieduotų individų yra 2169 d. (5 m. 11 mėn. 8 d.). Aptikus tas paukštis buvo ne jaunesnis nei 6 m. ir 9 mėn. Per pirmuosius metus po žiedavimo aptikti 307 individai, per antruosius – 141, per trečiuosius – 49, per ketvirtuosius – 19, per penktuosius – 5, per šeštuosius – 3 (jeigu tas pats individas aptik-

tas daugiau nei vieną kartą, skaičiuojamas tik jo vėliausias aptikimas; skaičiuoti tik tie atvejai, kai paukščio aptikimo data tiksliai žinoma).

Iš visų Lietuvoje ir užsienyje žieduotų žaliukių 703 aptikimų Lietuvoje atvejų net 627 (89,2 %) buvo žieduotojų sugauti ir vėl paleisti arba identifiukuoti per atstumą paukščiai, 39 (5,5 %) nužudyti arba aptikti negyvi, 35 (5,0 %) aptikti ir liko gyvi, bet aptikti ne žieduotojų, 2 (0,3 %) aptikimo aplinkybės neaiškios arba nežinomos. Iš visų Lietuvoje žieduotų individų 69 aptikimų užsienyje atvejų 32 (46,6 %) buvo žieduotojų sugauti ir vėl paleisti arba identifiukuoti per atstumą paukščiai, 21 (30,4 %) nužudyti arba aptiktas negyvas, 9 (13,0 %) aptikti ir liko gyvi, bet aptikti ne žieduotojų, 7 (10,1 %) aptikimo aplinkybės neaiškios arba nežinomos. Akivaizdu, kad nužudytų arba aptinkamų negyvų užsienyje yra 5,5 karto daugiau nei Lietuvoje.

ŽALIUKĖS KIAUŠINIAI LIZDE.
VENTĖS RAGAS, ŠILUTĖS R., 2020-05-08
© VYTAUTAS JUSYS

ŽALIUKĖ, NESENAI LIZDĄ PALIKĘS
JAUNIKLIS. VENTĖS RAGAS, ŠILUTĖS R.,
2010-07-10 © VYTAUTAS JUSYS

Veisimosi aplinka ir biologija

Žaliukės dažniausiai apsigyvena kultūriname kraštovaizdyje, kur peri gyvenviečių želdiniuose – gyvatvorėse, parkuose, soduose, kapinėse, pakelėse, medelynuose, sodybų medžiuose. Taip pat aptinkamos perint ir miškuose ar didesniuose laukuose esančiuose eglių jaunuolynuose, atželiančiose didesnėse kirtavietėse, laukų miškeliuose.

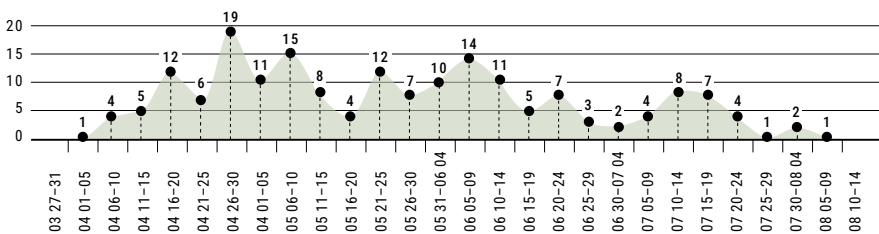
Poras sudaro jau kovo mėn. ir netrukus pasirenka perėjimo vietas. Iš mūsų stebėtų 155 žaliukių lizdų dauguma – net 132 (85,2 %) – buvo susukti eglėse, daugiausia jaunose. Kitų rūšių medžiuose ar krūmuose žymiai rečiau – guobelėse rasti 8 lizdai, tujose – 3, erškėtrožėse – 3, gluosnyje,

kadagyje, juodalksnyje, guoboje, obelyje, kriaušėje, sausmedyje – po 1. Kartais žaliukės susuka lizdus ir joms neįprastose vietose. 1994 m. Ventės rage rastas lizdas susuktas gandralizdžio apačioje tarp lizdo šakų. 2005 m. netoli Plaškių žaliukės savo lizdą susisuko sename smilginio strazdo lizde. Lizdai (n = 153) sukami 0,5–14 m (dažniausiai 1,5–3, vi-

dutiniškai 1,8 m) aukštyje. Pavasarį pirmieji lizdai pirmiausia sukami spygliuočiuose medžiuose, o vėliau sužaliavus – ir lapuočiuose. Lizdas gerai paslėptas ir sukamas dažniausiai ant šoninių šakų prie kamieno, kai kada toliau nuo jo – per 0,1–0,6 m. Tokie padėtyje iš mūsų stebėtų lizdų buvo 13,4 %.

Lizdą suka abu porėlės nariai. Jo pagrindas būna iš žalių samanų su įmaišytomis plonomis, sausomis medžių šakelėmis, žolių stiebeliais, šaknelėmis. Gūžtą iškloja žaliomis samanomis, paukščių plunksnomis, sausų žolių lapeliais ir stiebeliais, šaknelėmis, augaliniais pūkais ir plaušais, neretai įmaišo siūlų, vatos, skudurėlių ir pan. Pagal paukščio dydį lizdai

Lizdas gerai paslėptas ir sukamas dažniausiai ant šoninių šakų prie kamieno

ŽALIUKIŲ PIRMOJO KIAUŠINIO SUDĖJIMO DATŲ (N = 183) PASISKIRSTYMAS PENKIADIENIAIS (V. JUSYS, N = 86; A. NAVASAITIS, N = 67; A. ALEKNONIS, N = 26; A. NOREIKA, N = 2; L. JEZERSKAS, N = 1; V. IR R. JUŠKOS, N = 1)

stamboki. Jų matmenys ($n = 15$): plotis 12,5 (10,8–15,0) cm, aukštis 7,3 (5,5–9,0) cm, gūžtos plotis 6,4 (5,8–6,9) cm, gylis 4,1 (3,6–5,0) cm (V. Jusys).

Pirmieji kiaušiniai lizduose randami pirmosiomis balandžio dienomis, bet dažniausiai šio mėnesio pabaigoje ar gegužės pradžioje. Pilnoje dėtyje dažniausiai būna 5 (64,2 % dėčių), kiek rečiau 4 ar 6 ir labai retai 4 arba 7 kiaušiniai. Kiaušinio lukštas balsvas ar blyškiai melšvas, išmargintas retomis rausvai rudomis ir rudai rausvomis dėmelėmis ir brūkšneliais, kurie tankiau išsidėstę bukajame kiaušinio gale. Kiaušinių matmenys ($n = 315$): 20,3 x 14,6 (17,5–22,4 x 13,40–15,6) mm (V. Jusys, $n = 285$; R. Karpavičius, $n = 20$; L. Jezerskas, $n = 5$; M. Mačiulis, $n = 5$). Kiaušinių svoris ($n = 17$) 2,0–2,4, vidutiniškai 2,2 g (V. Jusys, $n = 12$; L. Jezerskas, $n = 5$). Kiaušiniai perimi 13–14 dienų, jaunikliai lizdus palieka būdami 13–15 dienų amžiaus. Per metus žaliukės išveda dvi, kai kurios poros gal ir tris vadas.

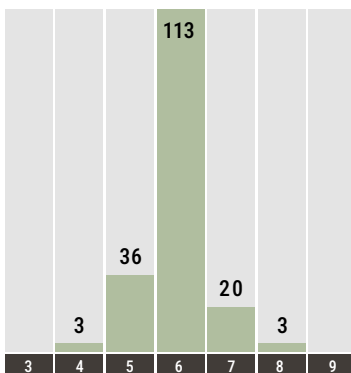
ŽALIUKĖS JAUNIKLIAI LIZDE. VENTĖS RAGAS, ŠILUTĖS R., 2009-06-07
© VYTAUTAS JUSYS

Mityba

Suaugę paukščiai minta ir maitina jauniklius įvairiais vabzdžiais, vikšrais ir augalinės kilmės maistu – įvairiomis žolijū, medžių ir krūmų sėklomis, pumpurais, lapeliais. Augalinis maistas sudaro net 75 %. Žiemą lesa užsiliusių piktžolijū, pušų, erskėtrožijū sėklas. Noriai lankosi lesyklose.

Kikiliniai paukščiai ir ypač žaliukės (taip pat karveliai) labai nukenčia nuo pirmuonijū *Trichomonas gallinae* sukeltos

paukščių trichomonozės. Dėl šios ligos jie patiria sunkias gerklės infekcijas, todėl jiems sunku ryti ir kvėpuoti. Ypač daug šių paukščių trichomonozė per pastaruosius keliolika metų pražudė Britų salose ir Fenoskandijoje. Pastebėjus šios ligos atsiradimo požymius būtina nedelsiant baigti lesinti paukščius, ypač vasarą ir rudenį (kai lesinti ne tik nebūtina, bet apskritai nereikia), nes ligos sukėlėjai plinta per užterštą lesalą ir vandenį. Žmogui ši liga nepavojinga.² ■

KIAUŠINIŲ SKAIČIUS DĖTYJE. ŽALIUKIŲ DĖTIES ($N = 176$) DYDIS (V. JUSYS, $N = 96$; R. VAIŠVILA, $N = 45$; A. ALEKNONIS, $N = 26$; V. KARPAVIČIUS, $N = 4$; A. NOREIKA, $N = 3$; G. VARNAS, $N = 2$)

LITERATŪRA

- Aleknonis A. (1987). Laukų giesmininkai. *Žaliukė – Carduelis chloris* (L.). Vilnius: Mokslas, p. 64–66.
- Navasaitis A. (1991). Lietuvos fauna. Paukščiai, 2 dalis. *Žaliukė*. Vilnius: Mokslas, p. 204–206.
- Jusys V.; Mačiulis M.; Mečionis R.; Poškus A.; Gražulevičius G.; Petraitis A. (1999). Klaipėdos krašto perinčių paukščių atlasas. Vilnius: Daigai, p. 268.
- Kurlavičius P.; Raudonikis L. (2001). Lietuvos paukščių vietinių perinčių populiacijų gausa 1999–2001 metais. Lietuvos ornitofaunistinė komisija. *Ciconia*, 9, p. 92–97.
- Kurlavičius P.; Preikša Ž.; Skuja S. (2006). Lietuvos perinčių paukščių atlasas. Kaunas: Lututė.
- Matiukas G. (1992). Bird structure of the North-west Lithuania spruce forest. *Acta Ornithologica Lituanica*, 5–6, p. 81–83.
- ¹ Prieiga per internetą: https://eurimg.org/files/documents/EURING_longevity_list_20230901.pdf
- ² Prieiga per internetą: <https://www.bto.org/learn/helping-birds/disease/trichomonosis>

LIUTAURAS RAUDONIKIS,
GINTARAS RIAUBAPAPRASTIEJI VARNĖNAI (*STURNUS VULGARIS*)
© GEDIMINAS PETKUS

APIE PAUKŠČIŲ NYKIMĄ EUROPOJE IR MŪSŲ ŠALYJE

I DALIS

NYKSTANČIŲ PAUKŠČIŲ SĄVOKA DAUGELIUI ASOCIJUOJASI SU RETOMIS RŪŠIMIS, KURIOS DĖL SPECIFINIŲ EKOLOGINIŲ AR BIOLOGIJOS YPATUMŲ YRA PAŽEIDŽIAMOS, KURIŲ POPULIACIJOS YRA NEGAUSIOS, JŲ PAPLITIMAS LABAI RIBOTAS AR NET KURIOMS GRESIA IŠNYKIMAS. TAČIAU PASKUTINIŲ DEŠIMTMEČIŲ ORNITOLOGINIAI TYRIMAI PARODĖ, KAD NET DAŽNOS IR PAPLITUSIOS RŪŠYS NERETAI NYKSTA SPARČIAU NEI ISTORIŠKAI RETOS BEI PAŽEIDŽIAMOS. ŠIUOS PROCESUS IR TYRIMŲ REZULTATUS NUSPRENDĖME APTARTI KELIŲ STRAIPSNIŲ CIKLE. PIRMASIS SKIRTAS BŪTENT GANA ĮPRASTOMS IR PAPLITUSIOMS RŪŠIMS.

Europoje reguliariai aptinkamos 533 paukščių rūšys. Deja, beveik trečdalis Senojo žemyno paukščių rūšių gausa mažėja. Tai kelia rūpestį gamtosaugininkams ir plačiai visuomenei. Pastarųjų metų tyrimai atskleidė nemažai nemalonių tendencijų – paaiškėjo, kad dar neseniai Europoje įprastos sparnuočių rūšys, pavyzdžiui, rudagalvė antis, putpelė, laukys, perkūno

oželis, čiurlys ar net kovas, kartu su kitomis įprastomis rūšimis šiuo metu priskirtos sparčiai nykstančių paukščių kategorijai. Paskutiniiais tyrimais taip pat nustatyta, kad sparčiausiai pastaruoju metu nyksta tokie paukščiai kaip naminiai žvirbliai, varnėnai ar dirviniai vieversiai. Tokių rūšių yra ir daugiau, tačiau dėl šių rūšių gausumo jos dar nėra tapusios retomis. Todėl šiuo metu tenka kitaip pažvelgti į nykstančios rūšies kategoriją, kuri anksčiau buvo siejama su retomis ar net labai retai aptinkamomis rūšimis. Belieka pasiguosti, kad daugiau nei pusės paukščių rūšių gausa per paskutinius dešimtmečius išliko panaši ar net didėjo.

Atskirų sparnuočių būklės blogėjimo priežastys gana skirtingos, tačiau dažniausiai tai susiję su žmogaus veikla. Apgailestaujant tenka konstatuoti, kad didesnė nykstančių rūšių dalis nukenčia dėl intensyvios žemdirbystės. Dėl vis augančios chemizacijos pokyčiai vyksta ne tik žemės ūkio plotuose, bet smarkiai teršiami ir aplinkiniai vandenys – tuomet nukenčia vandens paukščių mitybinės sąlygos. Dėl masiško herbicidų ir pesticidų naudojimo smarkiai blogėja sausumos paukščių mitybinė bazė, nes nebelieka sėklas brandinančių piktžolių, smarkiai nuskurdinama bestuburių fauna. Kaimo kraštovaizdžio paukščiai stipriai nukenčia dėl mozaikiško kraštovaizdžio transformavimo į didžiulius monokultūrų plotus, pievų suarimo ar šlapių vietų sausinimo. Kai kurių rūšių būklė blogėja ir dėl jų persekiojimo, medžioklės. Šiuo metu labiausiai nerimą kelia paskutiniiais dešimtmečiais stebimas ypač spartus kai kurių sparnuočių nykimas.

2021 m. pabaigoje paskelbti Karališkosios paukščių apsaugos draugijos (RSPB), *BirdLife International* ir Čekijos ornitologų draugijos (CSO) ornitologų naujausi moksliniai vertinimai parodė, kad:

- ✓ Europos Sąjungos erdvės šalyse nuo 1980 m. netekome maždaug 600 mln. perinčių paukščių (taikant du skirtingus duomenų analizės metodus, netekome nuo 560 iki 620 mln. sparnuočių).
- ✓ Taigi netekome kas šešto Europos Sąjungoje gyvenusio paukščio!
- ✓ Gausią šių praradimų dalį sudaro įprastų ir gausiai aptinkamų paukščių rūšių atstovai.
- ✓ Labiausiai sunyko naminių žvirblių (247 mln. individų, tai sudaro 50 % rūšies populiacijos), geltonųjų kelių (97 mln.), varnėnų (75 mln.) ir dirvinių vieversių (68 mln.) populiacijos.

Ši analizė apėmė 378-į iš 445 perinčių Europos paukščių rūšių gausos ir jų pokyčių vertinimus 1980–2017 m. laikotarpiu. Naudotasi įprastų paukščių rūšių Europinio monitoringo, naujo Europos perinčių paukščių atlaso ir Europos Sąjungos narių ataskaitų Europos Komisijai dėl ES Paukščių direktyvos įgyvendinimo duomenimis.

Iš tikrųjų nykstančių rūšių netektis yra gerokai didesnė – ji įvertinta net daugiau nei 900 mln. (!) individų, priklausančių 175 paukščių rūšims! Net 69 % prarastų paukščių individų sudarė 8 rūšių atstovai (naminis žvirblis, geltonoji kielė, varnėnas, dirvinis vieversys, ankstyvoji pečialinda, svilikelis, paprastasis čiulylis ir karklažvirblis). Gera žinia, kad 203 analizuotų rūšių gausa augo ir jų populiacijos padidėjo

340 mln. individų. Todėl bendra Europos Sąjungos paukščių netektis įvertinta „tik“ maždaug 600 mln. paukščių. Tai rodo, kokios milžiniškos yra biologinės įvairovės netektys paskutiniiais dešimtmečiais.

Šią analizę atlikę mokslininkai atkreipė dėmesį, kad labiausiai nukentėjo agrarinio kraštovaizdžio ir pievų paukščiai. Jų teigimu, tai nulėmė Europos Sąjungoje vykdoma žemės ūkio politika, kurios neigiamos pasekmės visai laukinei gamtai pirmiausia buvo pastebėtos Vakarų Europos šalyse. Tačiau analizuoti paukščių duomenys parodė, kad vėliau paukščių nykimas paspartėjo ir kitose valstybėse joms įstojus į Europos Sąjungą – tai rodo sąsajas su ES Bendrosios žemės ūkio politikos įgyvendinimo procesu.

DAGILIAI (CARDUELIS CARDUELIS)
© ŠARŪNĖ NOREIKAITĖ

Minėti mokslininkai prakalbo apie skubių Bendros žemės ūkio politikos pokyčių poreikį, siekiant sustabdyti didžiulius ne tik agrarinio kraštovaizdžio paukščių, bet ir visos biologinės įvairovės nykimo mastus. Taip pat išsiaiškinta, kad tarp sparčiausiai nykstančių paukščių nemažai tolimųjų migrantų – tai rodo apsaugos poreikį ir jų ilgame migraciniame kelyje.

Liūdną paukščių nykimo statistiką norėtusi užbaigti džiugesnėmis naujienomis. Jau minėjome, kad analizė parodė net 203 paukščių rūšių gausėjimą. Nors jis ir neatsvėrė gerokai didesnių (ypač kai kurių rūšių) paradimų, vis dėlto nustatytas gana didelis aštuonių rūšių paukščių (juodalgalvės devynbalsės, paprastojo kikilio, juodojo strazdo, karietaitės, dagilio, liepsnelės, keršulio ir mėlynosios zylės) gausos augi-

Manoma, kad kai kurioms rūšims buvo palankūs stebimi klimato pokyčiai

mas. Jų populiacijų gausa bendrai sudėjus per 37 stebėjimų metus išaugo net 225 mln. individų. Šių rūšių gausos augimą kol kas sunku paaiškinti. Manoma, kad kai kurioms rūšims buvo palankūs stebimi klimato pokyčiai. Pavyzdžiui, atšiaurios žiemos buvo siejamos su didesne karietaičių žūtimi. Be to, manoma, kad palankią įtaką galėjo daryti išpopuliarėjusios paukščių lesinimo žiemą tradicijos. Juodųjų strazdų ir keršulių gausos augimas siejamas su jų prisitaikymu gyventi urbanizuotoje aplinkoje. Stebimas ir vis

dažnesnis paprastųjų kikilių, dagilių, liepsnelių bei mėlynųjų zylių įsikūrimas greta žmogaus.

Kiek geresnė minėtą tyrimą atlikusių mokslininkų žinia yra tokia, kad didžiausias paukščių nykimas registruotas paskutiniaisiais XX a. dešimtmečiais. Nuo to laiko fiksuojamos paukščių nykimo lėtėjimo tendencijos – tai siejama su Europos Sąjungos politika, siekiant išsaugoti nykstančią biologinę įvairovę. Pirmiausia minima ES Paukščių ir Buveinių direktyvų įgyvendinimo svarba. Šiuo metu optimizmo suteikia ir Europos Sąjungos planai, siekiantys sustabdyti biologinės įvairovės nykimą iki 2030 metų. Tačiau didžiausios ambicijos kol kas yra tik planuose ar rengiamuose teisiniuose dokumentuose, o jų įgyvendinimo sėkmė priklausys nuo visų Europos Sąjungos šalių pastangų. Tarp jų

DIRVINIS VIEVERSYS (ALAUDA ARVENSIS)
© ARŪNAS ČERKAUSKAS

ir Lietuvos, kurioje kol kas sunaikia kelių skinas gamtosauginiai reikalavimai žemės ir miškų ūkio sektoriuje, visoje Europoje nykstančios paukščių rūšys vis dar yra medžiojamų gyvūnų sąrašuose, o sunykusių (dažniausiai žmogaus sunaikintų) gamtinių buveinių atkūrimas dažniausiai gula ant nevyriausybinių ar kitų gamtinių organizacijų pečių.

Pažymėtina, kad kai kuriose šalyse tos pačios paukščių rūšys nyksta, o kitose jų būklė gerėja. Tai rodo, kad paukščiai nyksta ne dėl rūšių negebėjimo prisitaikyti prie kintančių aplinkos sąlygų. Jie nyksta ten, kur fiziškai ir reikšmingai transformuojama jų gyvenamoji aplinka – suariamos pievos, sunaikinami vienkiemiai ar laukų želdiniai ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad įprastų miško paukščių nykimas tiek Europos, tiek Lietu-

vos mastu nėra toks drastiškas ir spartus kaip kaimo kraštovaizdyje. Tikėtina, kad neigiamą ūkinės veiklos poveikį miško paukščiams atsveria tai, jog miškingų teritorijų plotai nemažėja, blogėja tik tam tikros buveinių savybės: mažėjant medynų amžiui nyksta brandūs medynai, miškuose didėjant jaunų ir pribrestančių medynų keičiasi miškų erdvinė struktūra. Dažniausiai šie pokyčiai nulemia retų paukščių nykimą, ypač tokių rūšių, kurioms reikia būtent brandaus miško buveinių. Tačiau tai nedaro reikšmingo neigiamo poveikio daugeliui įprastų paukščių rūšių.

Lietuvos ornitologų draugija nuo 1994 m. vykdo įprastų paukščių populiacijų gausos stebėseną. Paukščių apskaitų vietovės pasiskirsčiusios visoje Lietuvos teritorijoje, o paukščių apskaitas jose vykdo savanoriai stebėtojai.

2023–2025 m. paukščių apskaitos buvo vykdomos 133 apskaitos maršrutuose, o apskaitas juose vykdė 61 paukščių stebėtojas. Tai didelės apimties tyrimas, kurio rezultatai kasmet naudojami įprastų paukščių gausos indeksams apskaičiuoti. Šie duomenys taip pat kasmet teikiami Europos įprastų paukščių monitoringo schemos (angl. *PanEuropean Common Bird Monitoring Scheme*, PECBMS) koordinatoriams ir yra

Paukščiai nyksta ten, kur fiziškai ir reikšmingai transformuojama jų gyvenamoji aplinka

GELTONOJI KIELĖ (*MOTACILLA FLAVA*)
© ARŪNAS ČERKAUSKAS

naudojami Europos paukščių populiacijų gausos indeksams skaičiuoti. Daugiau informacijos apie Europos įprastų paukščių gausos pokyčius interneto svetainėje <https://pecbms.info/>.

LOD vykdomų paukščių apskaitų duomenys jau daugiau kaip dešimtmetį naudojami kasmetiems Lietuvos agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksams (toliau – AKPPI) apskaičiuoti. Lietuvoje AKPPI naudojamas kaip universalus visos biologinės įvairovės būklės vertinimo žemės ūkio kraštovaizdyje rodiklis ir yra sudėtinė Bendrosios žemės ūkio politikos lėšomis įgyvendinamų programų stebėsenos ir vertinimo sistemos dalis. Šiuo metu tai vienintelis oficialus rodiklis, rodantis biologinės įvairovės būklę mūsų šalies agrariniame kraštovaizdyje,

todėl šis darbas neparastai svarbus siekiant tvaresnio ir aplinkai nekenksmingo ūkininkavimo.

Lietuvos agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos pastaraisiais dešimtmečiais patiria didelius pokyčius, kurių tendencijos kelia susirūpinimą. Šiame straipsnyje pristatomi 2000–2025 m. AKPPI tyrimo rezultatai, atskleidžiantys ilgalaikius įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų pokyčius Lietuvoje. AKPPI apskaičiuojamas pagal 14 įprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių rūšių populiacijų gausos pokyčius. Lietuvoje AKPPI tyrimo tikslinės rūšys yra šios: baltasis gandras (*Ciconia ciconia*), griežlė (*Crex crex*), pempė (*Vanellus vanellus*), dirvinis viversys (*Alauda arvensis*), šelmeninė kregždė (*Hirundo rustica*), pievinis kalviukas (*Anthus pratensis*), geltonoji kielė

(*Motacilla flava*), kiauliukė (*Saxicola rubetra*), rudoji devynbalsė (*Sylvia communis*), paprastoji medšarkė (*Lanius collurio*), varnėnas (*Sturnus vulgaris*), karklažvirblis (*Passer montanus*), dagilis (*Carduelis carduelis*) ir geltonoji starta (*Emberiza citrinella*). Įvertinus šių paukščių rūšių populiacijų gausos pokyčius 2000–2025 m. nustatyta, kad bendras AKPPI rodiklis 2025 m. sumažėjo 53,3 % ir siekė 46,7 % (1 pav.). Vidutinis paukščių populiacijų gausos mažėjimo greitis šiuo laikotarpiu siekė 2,04 % per metus. Didžiausias įprastų paukščių populiacijų nuosmukis fiksuotas 2022 m., kai AKPPI buvo 54,8 %. Per pastaruosius trejus metus stebimas nedidelis AKPPI rodiklio augimas: palyginti su 2022 m., 2024 m. AKPPI rodiklio reikšmė padidėjo 3,7 proc. punktais, tačiau 2025 m. vėl nežymiai sumažėjo (1 pav.). Pastarąjį

dešimtmetį Lietuvos AKPPI mažėjo sparčiausiai – nuo 2014 m. sumažėjo 34,9 %. 2014–2025 m. laikotarpiu gausos mažėjimas paspartėjo ir siekė 4,2 proc. punktų per metus.

Apibendrinant atskirų rūšių populiacijų pokyčius tenka konstatuoti, kad nė vienos iš 14 vertintų rūšių populiacijų gausa nedidėjo nei ilguoju (2000–2025 m.), nei trumpuoju (2014–2025 m.) laikotarpiu. Ilguoju laikotarpiu 5 rūšių (dirvinis vieversys, šelminė kregždė, kiauliukė, varnėnas ir dagilis) gausa statistiškai reikšmingai mažėjo. Dar 5 rūšių populiacijos išliko stabilios (baltasis gandraus, geltonoji kielė, rudoji devynbalsė, karklažvirblis ir geltonoji starta). Likusių 4 rūšių (griežlė, pempė, pievinis kalviukas ir paprastoji medšarkė) gausos svyravimai nerodo aiškios mažėjimo ar gausėjimo tendencijos, todėl jų gausos kitimo tendencija išlieka neaiški. Trumpuoju laikotarpiu tik dviejų rūšių – dirvinio vieversio ir geltonosios kielės – populiacijos nekitė, visų likusių 12 rūšių populiacijos per pastaruosius 12 metų statistiškai reikšmingai mažėjo.

Kadangi pripažįstama, jog AKPPI rodiklis atspindi visos agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairo-

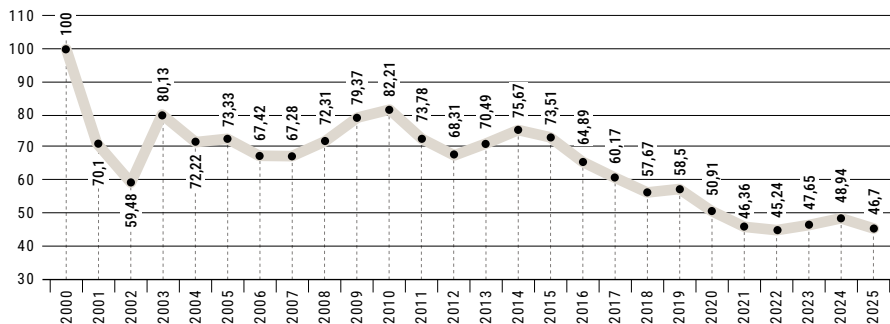
vės būklę, tenka konstatuoti, kad ir visos Lietuvos agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairovės būklė šiuo metu blogėja. AKPPI statistinio rodiklio reikšmių pokyčiai skirtingais laikotarpiais netiesiogiai patvirtina, kad paukščių populiacijų ir kitos biologinės įvairovės būklė žemės ūkio kraštovaizdyje pastaraisiais metais vis sparčiau blogėja.

Nuo 2025 m. Lietuvos ornitologų draugija Valstybinės miškų tarnybos užsakymu rengė ir parengiamąjį įprastų miško paukščių gausos indekso (toliau – MPI) apskaičiavimo tyrimą. Šio darbo pagrindu laikomas 2024 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2024/1991 dėl gamtos atkūrimo (toliau – Gamtos atkūrimo reglamentas, GAR) (prieiga internete: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32024R1991>) įsigaliojimas. Šiame reglamente numatyta, kad MPI vertinimai turėtų būti pradėti 2025 m., o vėliau šis rodiklis turi būti nustatomas kasmet. GAR numatytų tikslų įgyvendinimo stebėsenai skirtų rodiklių stebėsenai privaloma visoms Europos Sąjungos valstybėms narėms, nes tai sukuria teisinę sistemą, kuri palaiko ir stiprina investicijas į miško paukščių stebėseną nacionaliniu lygmeniu.

Per praėjusius metus Lietuvoje buvo gerokai išplėstas paukščių apskaitų vietovių tinklas miško aplinkoje, atliktos paukščių apskaitos, parengtas preliminarus MPI tikslinių paukščių rūšių sąrašas, atlikti pirmieji įprastų miško paukščių gausos pokyčių vertinimai. Kadangi šis darbas tebėra pradiniam etape, tam tikri MPI

Lietuvos agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairovės būklė šiuo metu blogėja

reikšmių apskaičiavimo rodikliai (pvz., indikatorinių rūšių sąrašas, MPI apskaičiuoti naudojamų duomenų surinkimo laikotarpis ir kt.) gali keistis, tad šiuo metu oficialiai teiktinų MPI reikšmių dar neturime. Šiuo metu MPI parengti svarbūs klausimai derinami bendradarbiaujant su LR aplinkos ministerija, Valstybine miškų tarnyba ir kitomis suinteresuotomis institucijomis, todėl aktualią, su įprastų miško paukščių populiacijų gausos vertinimu susijusią informaciją pateiksime vėlesniuose žurnalo numeriuose. ■

1 PAV. LIETUVOJE ĮPRASTŲ AGRARINIO KRAŠTOVAIZDŽIO PAUKŠČIŲ POPULIACIJŲ GAUSOS INDEKSO KAITA 2000–2025 M.

AR PAVYKS IŠSAUGOTI LIETUVOS KURTINIUS?

VAKARINIS KURTINYS
(TETRAO UROGALLUS), PATINAS
© EUGENIJUS DROBELIS

LIUTAURAS RAUDONIKIS

PASTARISIAIS METAIS FIKSUOJAMOS KURTINIŲ POPULIACIJOS IR JŲ BUVEINIŲ BŪKLĖ KELIA NERIMĄ, YPAČ STEBINT KURTINIŲ PAPLITIMO MAŽĖJIMĄ DĖL RŪŠIES AREALO PAKRAŠČIUOSE BUVUSIŲ KURTINIŲ TUOKVIEČIŲ NYKIMO (IGNALINOS, ŠVENČIONIŲ (PABRADĖS APYL.), VILNIAUS, VARĖNOS, LAZDIJŲ R. BEI DRUSKININKŲ SAV.). NEGANA TO, NERIMAUTI VERČIA IR NAUJŲ KARINIŲ POLIGONŲ STEIGIMAS RŪDNINKŲ IR KAPČIAMIESČIO GIRIOSE, KURIOSE ISTORIŠKAI PRIEGLOBSTĮ RADO BEVEIK TREČDALIS LIETUVOJE GYVENUSIŲ KURTINIŲ.

Iki šiol nežinome, ar šiose aktyvių karinių mokymų teritorijose kurtiniai sugebės prisitaikyti prie būsimo trikdymo ir ar neprasime ne tik svarbios rūšies populiacijos dalies, bet ir rūšiai svarbių didelių girių, kurių Lietuvoje jau liko labai nedaug. Manome, kad tai bent iš dalies priklausys ir nuo valstybinių institucijų pastan-

gų, siekiant suderinti šalies gynybos ir gyvosios gamtos apsaugos poreikius. Visa tai paskatino žurnale „Paukščiai“ parengti publikacijų ciklą apie rūšies būklę ir jos apsaugos problemą.

Kurtinys Eurazijos žemyne aptinkamas gana plačiai. Rūšies arealas tęsiasi nuo Pirėnų kalnų

ir Škotijos Europos vakaruose iki Centrinio Sibiro rytuose. Šiaurinė arealo riba beveik sutampa su borealinių miškų paplitimo riba, o pietuose jis susiskaidęs į fragmentus, kurių buvimą taip pat lemia įvairaus dydžio spygliuočių miškų fragmentai Vakarų, Centrinės ir Pietų Europos kalnuotose vietovėse. Būtent čia kurtinių populiacijai gresia didžiausias pavojus, nes jos yra izoliuotos viena nuo kitos. Pagrindinės kurtinių gyvenamosios sritys yra Sibiro ir Fėnoskandijos borealinių miškų masyvai (šiaurės vakarų Palearktikos taiga).

Pastaraisiais dešimtmečiais buvo pastebėtas kurtinių gausos ma-

žėjimas visame jų areale. Daugelyje šalių lokalsios populiacijos nyksta, rūšis įrašoma į nacionalines raudonąsias knygas, apribojama ar uždraudžiama kurtinių medžioklė, tačiau šios priemonės laukiamų rezultatų neduoda. Akivaizdu, kad rūsies populiacijų nykimą labiausiai lemia pokyčiai skirtinguose buveinių lygmenyse, pasireiškiantys tiek konkretnu medyno, tiek kraštovaizdžio lygyme. Būtent kraštovaizdžio lygmuo ilgą laiką nebuvo pakankamai įvertinamas ir, kaip parodė devintajame dešimtmetyje Skandinavijos mokslininkų atlikti tyrimai, kurtinys, kaip gana siaurai specializuota ir medyno erdvei struktūrai reikli rūšis, ne mažiau jautriai reaguoja ir į makrobuveinės pokyčius, pvz., miško fragmentaciją ar jo amžinės struktūros pokyčius. Nepaisant to, tiksliai nežinoma, kokie konkretūs buveinės požymiai kraštovaizdžio lygmenyje galėtų sukurti palankias sąlygas kurtiniams. Juolab neaiški atskirų buveinės elementų svarba. Dėl šių duomenų trūkumo daugelyje Europos šalių nėra priimta bendrų kurtinių apsaugos nuostatų.

Kurtinys – šiaurinė rūšis, prisitaikiusi gyventi klimakso stadiją pasiekusiuose miškuose, kuriuose natūraliai užtikrinama reikiamų buveinės sąlygų įvairovė. Pirminę kurtinio buveinę tiek regioniniame, tiek lokaliame lygmenyje sudaro brandūs spygliuočių miškai su pelkėmis ir vėjavartų plotuose ar gaisravietėse natūraliai besiformuojančiais jaunuolynais. Tipiškam kurtinių apgyvendintam miškui būdingas nevysiškai susivėręs spygliuočių medžių medynas su neryškiu krūmų ir gausiu puskrūmių (ypač mėlynių) bei žolių ardu.

VAKARINIS KURTINYS
(TETRAO UROGALLUS), PATELĖ
© EUGENIJUS DROBELIS

SVARBIAUSI KURTINIŲ VIETINIŲ POPULIACIJŲ BŪKLĘ LEMIANTYS VEIKSNIAI (KAIP IR KITIEMS VIŠTINIAMS):

- ✓ jaunikių skaičių ir kartu populiacijų gausos kaitą lemia klimatiniai veiksniai. Palankesnis sausas, kontinentinis klimatas, lietingomis vasaromis daugelis jaunikių neišgyvena dėl maisto stokos ir dar nesusiformavusios termoreguliacijos. Klimato veiksniai ar užsitęsę nepalankūs orai lemia ryškius trumpalaikius populiacijų gausos svyravimus;
- ✓ dažnesnių plėšrūnų – lapių, mangutų, miškinių kiaunių ir kitų, – taip pat šernų neigiamas poveikis. Kaip ir kitos ant žemės perinčios rūšys, nukenčia dėl dėčių ar jaunikių sunaikinimo. Suaugę kurtiniai kartais nukenčia ir nuo vilkų ar lūšių. Tačiau tokio poveikio mastai nenulemia didelių populiacijos būklės pokyčių;
- ✓ buveinių fragmentacija lemia neskaitlingų vietinių populiacijų išnykimą. Mat kurtinys yra vienas sėsliausių paukščių mūsų šalyje. Be to, kaip ir kiti vištiniai paukščiai, tai trumpai gyvenantis rūšis – dauguma patinų giminės pratęsime dalyvauja tik 2–3 sezonus. Todėl jei negausias šių paukščių grupes atskiria įvairūs barjerai – didelės atviros erdvės, gyvenvietės, aktyviai rekreacijai naudojami miško plotai, kariniai poligonai ir pan., – dėl santykinai nedidelio individų skaičiaus tokios grupelės, prieš tai gyvavusios daugelį metų, nunyksta. To priežastis gali būti ir nepalankios klimatinės sąlygos tam tikrais metais ar išaugęs plėšrūnų skaičius – tuomet užauginamas nedidelis jaunikių skaičius. Nesant fragmentacijos barjero, sumažėjusios lokalsios populiacijos pasipildo individualiais iš gretimų grupių.

TUOKTUVĖS
© EUGENIJUS DROBELIS

KURTINYS YPAČ JAUTRUS:

- ✓ medžioklei tuokvietėse;
- ✓ miškų ūkio intensyviniui – tai didina miškų fragmentaciją ir lemia medyno amžinės struktūros pokyčius;
- ✓ trikdymui (ypač tuokvietėse) tiek veisimosi, tiek rudens vidurio metu;
- ✓ skruzdėlynų nykimui (mažėjant skruzdėlynų skursta jauniklių mitybinė bazė);
- ✓ gali žūti dėl susidūrimo su elektros oro linijomis, taip pat želdinių aptvarais, kitomis tvoromis, rečiau susidūręs su transporto priemonėmis ir pan.

PATELĖ IR PATINAS
© EUGENIJUS DROBELIS

Kurtiniui labai svarbūs tam tikri buveinės struktūros ypatumai, tačiau jis palyginti neišrankus rinkdamasis spygliuočių medžių rūšis ir miško amžių. Daugelis populiacijų yra stipriai prisirūšiosios prie brandžių, natūralių ar pusiau natūralių miškų, nes juose aptinkama visa kurtiniams reikalinga buveinių įvairovė. Tačiau kurtinio

buveinė nebūtinai turi būti „sena“ ar „natūrali“ – žinoma nemažai pavyzdžių, kai kurtiniai apgyvendina jaunesnių sukcesinių stadijų ir „pramoninius“ miškus. Manoma, kad pribrešančiame medyne kurtiniai apsigyvena tada, kai atsiranda pakankamas skaičius tvirtų, suaugusį paukštį išlaikančių šakų ir yra erdvės prie jų priskristi. Ši sąlyga

svarbi visiems kurtinių lankomiems miško sklypams, nes užtikrina pakankamą poilsio vietų skaičių, ypač žiemos metu, kai didžiąją šviesaus paros meto dalį paukščiai maitinasi medžių spyglialais.

Kurtinių apsaugos praktikoje painiavą kelia tai, kad konkretaus individo ir populiacijos reikalavimai buveinės sąlygoms yra nevienodi. Vieni individai, jei leidžia sąlygos, gali apsigyventi įvairiose buveinėse. Pavyzdžiui, gali būti aptinkami sklypuose, kur neauga mėlynės, gali pasirinkti vietą lizdai ant „plikos“ žemės jaunuojuose ar net plynoje kirtavietėje, o šėrimosi metu patinai slepiasi įvairaus dydžio pelkėse ar krūmynuose. Nepaisant to, rūšies pagrindiniai poreikiai buveinėms apibrėžiami gerokai siauriau ir griežčiau. Apie tai ir apie rūšies būklę šalyje bei jos apsaugos poreikius ir galimybes – tolesniuose žurnalo numeriuose. ■

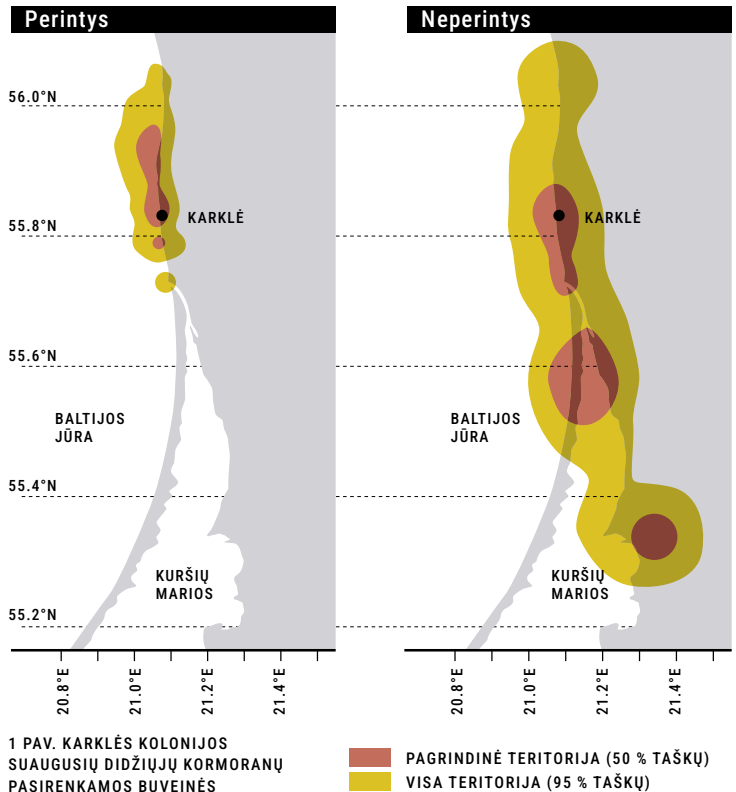
PAOLO SALVADOR,
 RASA MORKŪNĖ,
 VYTAUTAS EIGIRDAS,
 JULIUS MORKŪNAS

DIDYSIS KORMORANAS (*PHALACROCORAX CARBO*) © JULIUS MORKŪNAS

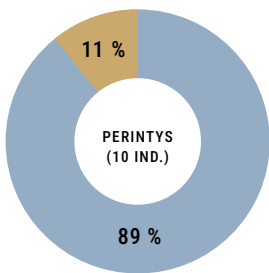
SUAUGUSIŲ DIDŽIŲJŲ KORMORANŲ ELGSENA PERĖJIMO SEZONU

Jūrų paukščiai didžiąją savo gyvenimo dalį praleidžia jūroje. Jie labai mobilūs, maisto ieško toli nuo kranto, todėl jų elgsenos tyrimai kelia didelius iššūkius. Šiais laikais modernios technologijos, tokios kaip GSP/GSM siųstuvai (seimo įrenginiai), gali užfiksuoti neįtikėtina tiksliai informaciją apie paukščių judėjimą ir jų gyvenamąsias teritorijas. Naudodamiesi šiais įrenginiais ištyrėme Karklės (Klaipėdos r.) kolonijos suaugusių didžiųjų kormoranų (*Phalacrocorax carbo*) buveines veisimosi laikotarpiu, įvertindami skirtumus tarp perinčių ir neperinčių individų.

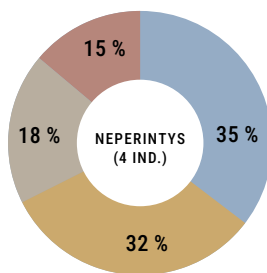

PLOCIO EŽERAS, KURIO PAKRAŠČIUOSE ĮSİKŪRUSI DIDŽIŲJŲ KORMORANŲ KOLONIJA © JONAS GINTAUSKAS

2 PAV. KARKLĖS KOLONIJOS SUAUGUSIŲ PERINČIŲ IR NEPERINČIŲ DIDŽIŲJŲ KORMORANŲ PASIRENKAMA PAGRINDINĖ (50 % VISŲ REGISTRUOTŲ TAŠKŲ) IR VISA TERITORIJA (95 % TAŠKŲ).

SAUSUMOS BUVEINĖ
KURŠIŲ MARIOS
JŪRA
TVENKINIAI

2020–2024 m. Pajūrio regioniniame parke įsikūrusioje Karklės (Plocio ež.) kolonijoje GSP/GSM siųstuvais buvo sužymėta 14 suaugusių didžiųjų kormoranų. Žymint nebuvo aišku, ar konkretus individas peri ar neperi kolonijoje, – tai sužinojome tik vėliau vizualiai analizuodami jų judėjimo duomenis. Taip identifikavome 10 perinčių ir 4 neperinčius individus.

Rezultatai parodė, kad šviesiuoju paros metu didieji kormoranai, skrisdami maitintis iš Karklės kolonijos, dažniausiai pasirenka šiauriau esantį Baltijos jūros priekrantės ruožą. Perintys paukščiai maitintis skrenda net iki Švento-

sios, bet dažniausiai renkasi teritoriją ties Nemirseta, Palanga ir Karkle. Perintys kormoranai renkasi santykinai mažą jūros priekrantės teritoriją (50 km²), kuri pagal dydį yra kelis kartus mažesnė negu neperinčių kormoranų pasirenkama teritorija (136 km²). Neperintys kormoranai renkasi teritorijas nuo Šventosios iki pat Klaipėdos, o Kuršių mariose daugiausia laikosi ties Juodkrante, Rusne (1 pav.).

Neperintys didieji kormoranai aktyviai tyrinėja Lietuvos pajūrio teritoriją, lankosi kitose kolonijose, nes jiems nereikia reguliariai sugrįžti prie lizdų, pavyzdžiui, saugoti dėties ar maitinti jauniklių. Jų vi-

duotinė kelionės trukmė yra 10 val. 20 min., o perintys kormoranai vidutiniškai į koloniją grįžta po 1 val. 40 min. Perintys paukščiai reguliariai žvejoja ir neša laimikį jaunikliams, o neperintys paukščiai po apsilankymo kitoje kolonijoje gali aplankyti ir dar kitą koloniją ar praleisti naktį tupykloje toli nuo Karklės.

Neperintys kormoranai, išskridę iš Karklės kolonijos, renkasi keturias buveines: jūrą, sausumą, Kuršių marias ir tvenkinius. Perintys paukščiai skrydžių metu rinkosi tik dvi buveines: jūrą (89 %) arba sausumą (11 %) (2 pav.).

Sausumoje paukščiai tik ilsisi, o ne žvejoja. Kadangi nardymas reikalauja daug energijos sąnaudų, neperintys suaugę kormoranai trumpiau ieško maisto ir ilsisi daugiau, palyginti su perinčiais gentainiais, kuriems reikia maitinti jauniklius.

Nors didžiųjų kormoranų kolonija Baltijos jūros pakrantėje Karklėje įsikūrė vos prieš 10 metų, paukščių erdvinis elgesys šioje vietoje yra labai dinamiškas. Norint visapusiškai suprasti populiacijos erdvinę dinamiką reikia atsižvelgti į skirtingos reprodukcinės būklės ar amžiaus paukščius. Jų elgsenos informacija yra labai svarbi vertinant didžiųjų kormoranų elgseną kitose kolonijose, teritorijos naudojimą, sąveikos su žmogaus veikla, pavyzdžiui, priegaudos žvejybos tinkluose, poveikį skirtingoms populiacijos grupėms. ■

Padėka projektui „BirdDive“, finansavimą skyrė Lietuvos mokslo taryba (LMTLT), sutarties Nr. S-MIP-24-87.

© ARŪNAS ČERKAUSKAS

LAIMONAS ŠNIAUKŠTA

ŽIEMOJANČIŲ VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITŲ REZULTATAI LIETUVOJE 2026 METAIS

TARPTAUTINĖS VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITOS VYKDOMOS KASMET NUO 1967 M., O ŠIEMET MINIMOS 60-OSIOS METINĖS. APSKAITŲ METU SUSKAIČIUOJAMI TŪKSTANČIAI VANDENS PAUKŠČIŲ ĮVAIRIOSE PASAULIO VIETOSE. ŠIOS APSKAITOS YRA LABAI SVARBIOS STEBINT VANDENS PAUKŠČIŲ POPULIACIJŲ BŪKLĘ IR PLANUOJANT GAMTOSAUGINIUS VEIKSMUS, JOS TAPO LABAI SVARBIU ŽINIŲ ŠALTINIU APIE VANDENS PAUKŠČIUS IR JŲ BUVEINES. LIETUVOS ORNITOLOGŲ DRAUGIJOS ORGANIZUOJAMOS ŽIEMOJANČIŲ VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITOS YRA DALIS TARPTAUTINIŲ VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITŲ IR LIETUVOJE VYKDOMOS KASMET NUO 2010 METŲ.

Pagal apskaitų metodiką duomenys renkami nuo sausio 9 iki 21 d., bet siekiant gauti tikslesnius duomenis apskaitos vykdomos sausio viduryje (šiais metais sausio 16–18 d.), kad tuo pačiu metu kuo daugiau apskaitų dalyvių vykdytų apskaitas skirtingose teritorijose. Prie apskaitų prisijungę gausus ne tik anksčiau dalyvavusių apskaitų dalyvių būrys, bet ir naujų savanorių. Paukščius skaičiavome 52 rajonuose ar savivaldybėse, aplankėme beveik 300 vietovių. Atlikti apskaitas ir surinkti duomenis padėjo ir rezervatų bei regioninių parkų darbuotojai.

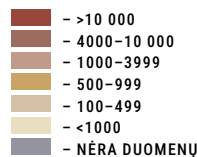
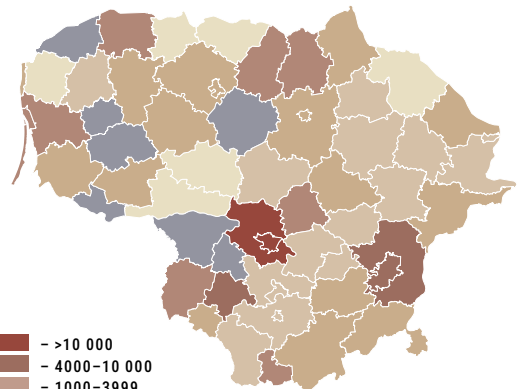
Jau tampa įprasta, kad žiemos Lietuvoje nenuspėjamos. Ši žiema taip pat buvo ne išimtis. Pernai žiemos apskaitų metu laikėsi teigiama temperatūra

KAUNO M. IR R. SAV.	16 785	BIRŽŲ R. SAV.	523
VILNIAUS M. IR R. SAV.	5451	PRIENŲ R. SAV., BIRŠTONO SAV.	521
MARIJAMPOLĖS SAV.	4017	VARĖNOS R. SAV.	514
NERINGOS SAV.	3142	TELŠIŲ R. SAV.	500
KLAIPĖDOS M. IR R. SAV.	2081	KUPIŠKIO R. SAV.	443
MAŽEIKIŲ R. SAV.	1871	ŠIRVINTŲ R. SAV.	436
JONAVOS R. SAV.	1550	ANYKŠČIŲ R. SAV.	399
PASVALIO R. SAV.	1366	ELEKTRĖNŲ SAV.	355
DRUSKININKŲ SAV.	1094	LAZDIJŲ R. SAV.	294
PAKRUOJO R. SAV.	1047	UTENOS R. SAV.	289
VILKAVIŠKIO R. SAV.	1005	IGNALINOS R. SAV.	241
PALANGOS M. SAV.	967	ALYTAUS M. IR R. SAV.	223
PANEVŽIO M. IR R. SAV.	806	KĖDAINIŲ R. SAV.	194
TAURAGĖS R. SAV.	800	MOLĖTŲ R. SAV.	144
ŠILUTĖS R. SAV.	741	KAIŠIADORIŲ R. SAV.	136
ŠALČININKŲ R. SAV.	713	AKMENĖS R. SAV.	98
UKMERGĖS R. SAV.	712	PLUNGĖS R. SAV.	96
ZARASŲ R. SAV.	671	JURBARKO R. SAV.	35
TRAKŲ R. SAV.	658	RASEINIŲ R. SAV.	35
KALVARIJOS SAV.	605	KRETINGOS R. SAV.	21
KELMĖS R. SAV.	530	ROKIŠKIO R. SAV.	20
ŠIAULIŲ M. IR R. SAV.	528	JONIŠKIO R. SAV.	11
ŠVENČIONIŲ R. SAV.	526	VISAGINO SAV.	0

ra, vandens telkiniai buvo neužšalę, o paukščiai pasklidę po visą šalies teritoriją. Šiais metais priešingai. Nuo sausio pradžios spaudė stiprus šaltukas ir apskaitų laikotarpiu dauguma vandens telkinių buvo aptraukti ledu.

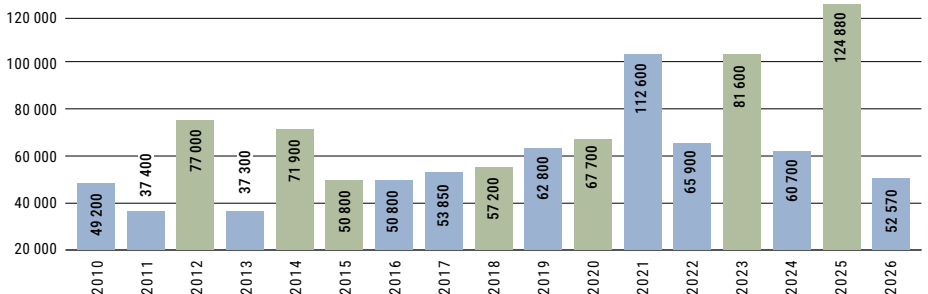
Šaltomis žiemomis jau įprasta, kad didžiausios žiemojančių vandens paukščių sankaupos telkiasi Kauno apylinkėse. Šių apskaitų metu Kauno mieste ir rajone suskaičiuota daugiau kaip 30 % visų užregistruotų paukščių. Vilniaus apylinkės pagal gausumą liko antroje vietoje – čia paukščių suskaičiuota beveik tris kartus mažiau nei Kauno apylinkėse. Nedaug atsiliko Marijampolės savivaldybė – pagal bendrą užregistruotų vandens paukščių skaičių ji buvo trečia. Kauno, Vilniaus miestuose ir rajonuose bei Marijampolės savivaldybėje suskaičiuoti paukščiai sudarė beveik pusę visų apskaitų paukščių. Žiemojančių vandens paukščių stebėjimų duomenų pasiskirstymas pagal teritorijas pateikiamas 1 lentelėje ir 2 pav.

1 LENTELĖ. ŽIEMOJANČIŲ PAUKŠČIŲ SKAIČIUS 2026 M. ATSKIRUOSE ŠALIES RAJONUOSE

2 PAV. ŽIEMOJANČIŲ PAUKŠČIŲ STEBĖJIMŲ DUOMENŲ 2026 M. PASISKIRSTYMAS ŠALIES RAJONUOSE

1 PAV. 2010-2026 M. VYKDYTŲ ŽIEMOJANČIŲ VANDENS PAUKŠČIŲ APSKAITŲ METU UŽREGISTRUOTŲ PAUKŠČIŲ SKAIČIAUS PALYGINIMAS

Susumavę apskaitų dalyvių atsiųstų anketų duomenis šią žiemą suskaičiavome apie 53 190 paukščių. Tai mažiausias bendras skaičius per paskutinius 10 metų, tačiau atsižvelgiant į tikrai šaltą žiemą didelio žiemojančių vandens paukščių skaičiaus ir nereikėjo tikėtis. 2010–2026 m. apskaitų duomenys matyti 1 pav. (mėlynai pažymėti metai, kai apskaitų metu orai buvo šalti ir dauguma vandens telkinių užšalę, žaliai – kai apskaitų metu vyravo šiltesnės oro sąlygos).

Didžiausios sankaupos šią žiemą buvo užregistruotos:

Kauno m. apylinkėse ~7700 didžiųjų ančių;
~4650 paprastųjų klykuolių.
Vilniaus m. apylinkėse ~4000 didžiųjų ančių.
Marijampolės m. apylinkėse ~3800 didžiųjų ančių.

Toliau trumpai apžvelgiami atskirų rūšių paplitimo ir gausos ypatumai.

Didžioji antis (*Anas platyrhynchos*)

Dažniausiai žiemos metu aptinkama vandens paukščių rūšis Lietuvoje. Apskaitų metu užregistruota apie 35 000 individų. Gausiausia buvo Kauno m. ir r. – 7861, Vilniaus m. ir r. – 4166, Marijampolės sav. – 3826, Mažeikių r. – 1785, Jonavos r. – 1350, Pasvalio r. – 1215, Druskininkų sav. – 1007, Pakruojo r. – apie 1000, Vilkaviškio r. – 870, Panevėžio m. ir r. – 720, Klaipėdos m. r. – apie 700. Taip pat didžiosios antys buvo registruojamos, tik ne taip gausiai, ir kituose rajonuose ar savivaldybėse. Patinai sudarė apie 55 %, o patelės – 45 % visų žiemojančių didžiųjų ančių.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuota 49 890 didžiųjų ančių (40 % visų suskaičiuotų paukščių), 2024 m. – 43 597 (72 %), 2023 m. – 33 463 (41 %), 2022 m. – 31 760 (48 %), 2021 m. – 43 370 (39 %),

2020 m. – 28 850 (43 %), 2019 m. – 38 300 (61 %).

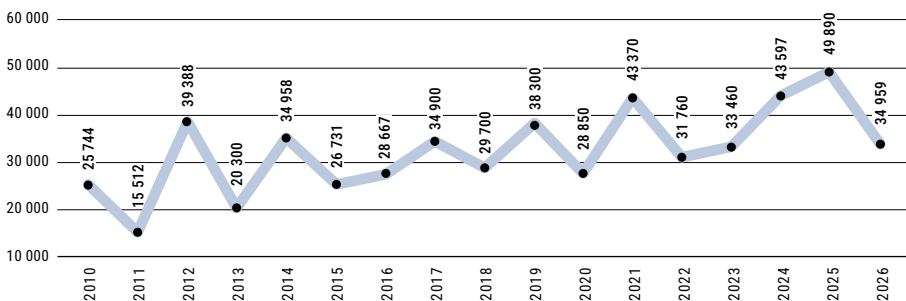
Užregistruotų didžiųjų ančių skaičiaus tendencijos 2010–2026 m. apskaitų metu pateikiamos diagramoje (3 pav.).

Paprastoji klykuolė (*Bucephala clangula*)

Antra pagal gausą rūšis, užregistruoti 6433 individai (apie 12 % visų suskaičiuotų paukščių). Gausiausia buvo Kauno m. ir r. – 4680, Vilniaus m. ir r. – 626, Šilutės r. – 229, Zarasų r. – 179. Iš viso klykuolės buvo stebėtos 37 rajonuose ar savivaldybėse. Iš suskaičiuotų patelių ir patinų apie 60 % sudarė patelės ir 40 % patinai.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuota 20 120 paprastųjų klykuolių (16 % visų suskaičiuotų paukščių), 2024 m. – 5268 (9 %), 2023 m. – 10 990 (14 %), 2022 m. – 8529 (13 %), 2021 m. – 12 768 (11 %), 2020 m. – 7965 (12 %), 2019 m. – 6095 (9,7 %).

Užregistruotų paprastųjų klykuoklių skaičiaus tendencijos 2010–2026 m. apskaitų metu pateikiamos diagramoje (4 pav.).

3 PAV.
DIDŽIŲJŲ ANČIŲ
UŽREGISTRUOTŲ
INDIVIDŲ
SKAIČIAUS
PALYGINIMAS
2010–2026 M.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuotos 2444 paprastosios nuodėgulės (2 % visų suskaičiuotų paukščių), 2024 m. – 3620 (6 %), 2023 m. – 5522 (6,8 %), 2022 m. – 5730 (7 %), 2021 m. – 1059 (0,9 %), 2020 m. – 5077 (7,5 %), 2019 m. – 5762 (9,2 %).

Užregistruotų paprastųjų nuodėgulių skaičiaus tendencijos 2010–2026 m. apskaitų metu pateikiamos diagramoje (5 pav.).

Didysis dančiasnapis

(*Mergus merganser*)

Užregistruoti 1395 individai. Gausiausias Tauragės r. – 286, Vilniaus apyl. – 269, Kauno apyl. – 142, Jonavos r. – 117. Šios rūšies dančiasnapiai buvo stebėti 39 rajonuose ar savivaldybėse.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuota 4418 didžiųjų dančiasnapių, 2024 m. – 1313, 2023 m. – 2699, 2022 m. – 3482, 2021 m. – 12 277, 2020 m. – 2681, 2019 m. – 1524.

Gulbė nebylė

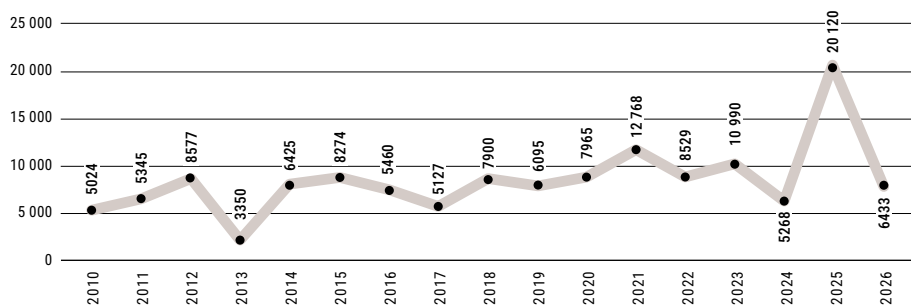
(*Cygnus olor*)

Užregistruoti 1154 individai. Gausiausia Kauno apyl. – 649, Vilniaus apyl. – 81, Zarasų r. – 80,

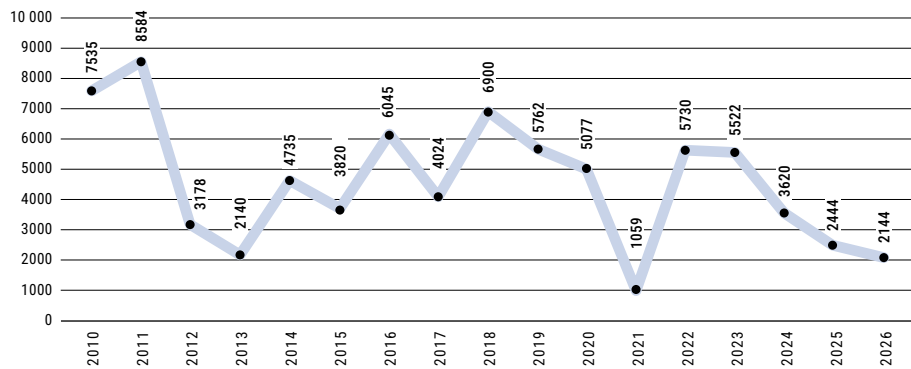
Paprastoji nuodėgulė

(*Melanitta fusca*)

Šią žiemą trečia pagal gausą, užregistruoti 2144 individai (4,1 % visų paukščių). Absoliuti dauguma šios rūšies paukščių buvo užregistruota Baltijos jūroje ties Neringa – 2143 nuodėgulės, o jūroje Klaidėdos r. tik viena.

4 PAV. PAGRASTŲJŲ KLYKUOLIŲ UŽREGISTRUOTŲ INDIVIDŲ SKAIČIAUS PALYGINIMAS 2010–2026 M.

5 PAV. PAGRASTŲJŲ NUODĖGULIŲ UŽREGISTRUOTŲ INDIVIDŲ SKAIČIAUS PALYGINIMAS 2010–2026 M.

Švenčionių r. – 46, Marijampolės sav. – 39. Gulbės nebylės buvo registruojamos 32 rajonuose ar savivaldybėse. Iš visų suskaičiuotų gulbių nebylių buvo užregistruotas 151 jaunas (antrametis) paukštis.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuotos 2829 gulbės nebylės, 2024 m. – 866, 2023 m. – 1626, 2022 m. – 1119, 2021 m. – 2306, 2020 m. – 1919, 2019 m. – 1418.

Laukys

(*Fulica atra*)

Užregistruoti 963 individai. Dauguma laukių užregistruota Kauno m. ir r. – 713. Kitur laukiai buvo mažiau skaitlingi: Vilkaviškio r. – 95, Elektrėnų sav. – 52, Klaipėdos m. ir r. – 24, Vilniaus m. ir r. – 22. Taip pat laukiai buvo stebėti dar 11 rajonų ar savivaldybių.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuoti 3306 laukiai, 2024 m. – 193, 2023 m. – 4920, 2022 m. – 370, 2021 m. – 16 243, 2020 m. – 3440, 2019 m. – 589.

Kuoduotoji antis

(*Aythya fuligula*)

Užregistruoti 774 individai. Absoliuti dauguma šios rūšies ančių buvo užregistruota Kauno m. ir r. – 733 individai. Klaipėdos apyl. buvo suskaičiuota 17, Jonavos r. – 8, Zarasų r. – 6. Dar po vieną kuoduotąją antį buvo stebėta 7 rajonuose ar savivaldybėse.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuota apie 17 550 kuoduotųjų ančių (14,1 % visų paukščių), 2024 m. – 451 (0,7 %), 2023 m. – 2953 (3,6 %), 2022 m. – 398 (0,6 %), 2021 m. – 9446 (8,4 %), 2020 m. – 604 (0,9 %), 2019 m. – 263 (0,4 %).

Gulbė giesmininkė

(*Cygnus cygnus*)

Užregistruoti 765 individai. Daugiausia šios rūšies paukščių užregistruota Kauno m. ir r. – 640. Vilniaus m. ir r. suskaičiuotos 48 giesmininkės, Švenčionių r. – 25, Varėnos r. – 14, Druskininkų sav. – 10. Dar šios rūšies gulbės buvo registruojamos 8 rajonuose ar savivaldybėse, bet tik pavieniai individai.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuotos 4783 gulbės giesmininkės, 2024 m. – 374, 2023 m. – 2019, 2022 m. – 369, 2021 m. – 1326, 2020 m. – 1730, 2019 m. – 102.

© PATRICIJA NORKUTE

Didysis kormoranas

(*Phalacrocorax carbo*)

Užregistruoti 485 individai. Daugiausia kormoranų buvo užregistruota Baltijos jūroje Klaipėdos r. – 231 (dar 6 individai Klaipėdos m.). Baltijos jūroje Neringos sav. užregistruoti 62 kormoranai, Vilniaus m. ir r. – 55, Kauno m. ir r. – 47, Marijampolės sav. – 21, Jonavos r. – 15, Šilutės r. – 10. Taip pat didieji kormoranai buvo stebėti dar 13 rajonų ar savivaldybių, bet pavieniai individai.

Palyginimui: 2025 m. buvo suskaičiuoti 772 kormoranai, 2024 m. – 181, 2023 m. – 563, 2022 m. – 379, 2021 m. – 282, 2020 m. – 465, 2019 m. – 149.

Juodoji antis

(*Melanitta nigra*)

Stebėta tik pajūryje. Užregistruoti 270 individų. Baltijos jūroje ties Palanga užregistruotos 238 juodosios antys, Neringos m. ir r. – 25, Klaipėdos m. ir r. – 7.

Eurazinė cypė

(*Mareca penelope*)

Užregistruoti 154 individai. Kaip įprasta, didžioji dalis užregistruota Kauno m. ir r. – 152. Po vieną individą užregistruota Vilniuje ir Kalvarijos sav.

Ausuotasis kragas

(*Podiceps cristatus*)

Užregistruotas 151 individas. Visi užregistruoti pajūryje: Neringos m. ir r. – 70, Palangos m. ir r. – 50, Klaipėdos m. ir r. – 31.

© JUSTINA KULIEŠĖ

Mažasis kragas (*Tachybaptus ruficollis*)

Užregistruoti 148 individai. Daugiausia šios rūšies paukščių užregistruota Kauno m. ir r. – 59. Marijampolės sav. – 16, Mažeikių m. ir r. – 11, Vilniaus m. ir r. – 10. Šios rūšies kragai dar stebėti 12 rajonų ar savivaldybių, bet pavieniai individai.

Ledinė antis (*Clangula hyemalis*)

Užregistruoti 156 individai. Absoliuti dauguma šios rūšies ančių užregistruota pajūryje: Neringos m. – 96, Palangos m. – 31, Klaipėdos m. ir r. – 28. Taip pat viena ledinė antis stebėta vidaus vandenyse – Kaune netoli hidroelektrinės.

Mažasis dančiasnapis (*Mergellus albellus*)

Užregistruoti 66 individai. Šiomet buvo gausiausias Kauno m. ir r. – 44, Zarasų r. – 10, Marijampolės sav. – 3, Švenčionių r. ir Vilniaus m. ir r. – po 2. Po vieną mažąjį dančiasnapį dar užregistruota

Jonavoje, Druskininkuose, Prienuose, Klaipėdoje ir Baltijos jūroje ties Juodkrante.

Pilkoji antis (*Mareca strepera*)

Užregistruoti 52 individai. Stebėtos Nemune ir Neruje Kauno m. ir r., dar viena Šalčininkų r.

Narų šių apskaitų metų užregistruota tik 33. Juodakaklių narų (*Gavia arctica*) nebuvo stebėta. Rudakaklių narų (*Gavia stellata*) užregistruoti 25 individai: Baltijos jūroje ties Klaipėda – 18, Neringos m. ir r. – 4 ir Palangos m. ir r. – 3. Taip pat užregistruoti 8 iki rūšies neidentifikuoti narai.

Rudagalvė kryklė (*Anas crecca*)

Užregistruota 18 individų. Kauno m. ir r. stebėtos 7, Lazdijų r. ir Vilniaus m. ir r. – po 3, Šalčininkų r. ir Druskininkų sav. – po 2. Dar viena kryklė stebėta Klaipėdoje.

Apskaitų metu užregistruota 10 skirtingų rūšių žąsų. Stebėti 3 tundrinės žąsies (*Anser serriros-*

tris) individai: du Baltijos jūroje tarp Koggalio ir Alksnynės ir vienas Klaipėdoje Smeltalės upelyje. Baltakaktės žąsys (*Anser albifrons*) užregistruotos taip pat 3: dvi Baltijos jūroje ties Neringa, o viena – Vilniuje. Dvi pilkosios žąsys (*Anser anser*) žiemojo Kaune. Dvi želmaninės žąsys (*Anser fabalis*) užregistruotos Baltijos jūroje tarp Karklės ir Palangos.

Žiloji antis

(*Aythya marila*)

Užregistruoti 6 individai. 5 stebėtos Kauno m. ir r., 1 – Vilniaus r.

Po vieną individą užregistruota šių rūšių: kanadinė berniklė (*Branta canadensis*) – Klaipėdoje, šalminė antis (*Netta rufina*) – Kaune, vidutinis dančiasnapis (*Mergus serrator*) – Kaune, smailiauodegė antis (*Anas acuta*) – Pabradėje, rudagalvė antis (*Aythya ferina*) – Klaipėdoje, šaukštasnapė antis (*Spatula clypeata*) – Klaipėdoje, raguotasis kragas (*Podiceps auritus*) – Baltijos jūroje ties Latvijos pasieniu.

Apskaitų metu taip pat buvo registruojamos ir kitos žiemojančios bei su vandens ekosistema susijusios rūšys.

Kirai

Daugiausia užregistruota sidabrinų kirų (*Larus argentatus*) – apie 1300, sidabrinų / kaspijinių kirų (*Larus argentatus / cachinnans*) – 73, identifiukuota 16 kaspijinių kirų (*Larus cachinnans*). Paprastųjų kirų (*Larus canus*) užregistruota 589, rudagalvių kirų (*Chroicocephalus ridibundus*) – 204, balnuotųjų kirų (*Larus marinus*) – 42, taip pat apie 10 neidentifiukuotos rūšies kirų. Daugiausia kirų registruota Kauno m. ir r. – virš 800. Klaipėdos m. ir r. suskaičiuota virš 700, Neringos sav. – virš 270, Vilniaus m. ir r. – apie 140, Palangos m. sav. – apie 110. Iš viso kirai buvo registruojami 10 Lietuvos rajonų ar savivaldybių.

Apskaitų metu buvo užregistruoti žiemojantys pilkieji garniai (*Ardea cinerea*) – 157, jūriniai ereliai (*Haliaeetus albicilla*) – 80, didieji baltieji garniai (*Ardea alba*) – 24, nendrinės vištelės (*Gallinula chloropus*) – 22, tulžiai (*Alcedo atthis*) – 15, keturi vandeniniai strazdai (*Cinclus cinclus*), po dvi ilgasnapes vištelės (*Rallus aquaticus*) ir didžiuosius baublius (*Botaurus stellaris*). ■

Padėka. Lietuvos ornitologų draugija nuoširdžiai dėkoja šiems žiemojančių paukščių apskaitose dalyvavusiems ir duomenis pateikusiems stebėtojams:

P. Adeikiui, G. Adomaitytei, M. Adomavičiui, R. Akstinui, A. Aleliūnui, A. ir R. Bakanavičiams, I. Baltrūnienei, D. Baltuniui, B. Belčev, K. Bilinskui, O. ir R. Brindzoms, I. Čeponienei, A. Čerkauskui, I. Čitavičienei, V. Dalmantaitei, D. Dementavičiui, A. Dirsei, A. Gaidamavičiui, L. Gaidžiūnienei, Z. Gasiūnaitei, S. Glemžienei, V. Grigaliūnui, K. Grigui, K. Gurjazkaitei, M. Ilčiukui, L. Izotovai, A. ir K. Jarmalavičiams, D. ir R. Jonuškom, A. Jurgo, K. Kairytei, V. Karnauskui, A. Kasparavičiui, R. Kavaliauskienei, D. Kavšiniui, R. Kembrytei-Ilčiukienei, V. Kilčauskui, E. Kinderiui, R. Kinduriui, M. Klikauskui, S. Kokaitei, E. Komar, R. Komar, R. Kubiliui, R. Kudžmai, J. ir S. Kuliešiams, G. Kuktai, V. Laukžemiui, D. Laurinavičiui, V. Lepeškai, R. Liupševičiui, V. Lopetai, D. Lukošutei, R. Mackevičiui, I. Mackevičiūtei, F. Mačiekui, D. Makavičiui, B. Maldūnienei, D. Martinavičiūtei, A. Masiliūnaitei, S. Medžioniai, T. Meškutavičiui, M. Miliauskui, N. Misiui, S. Mitrikui, J. Morkūnui, J. Mulevičiui, A. Narbutui, A. Naryškin, V. Narušienei, Š. Noreikaitei, D. ir D. Norkūnams, P. Norkutei, R. Padaigienei, S. Patkauskui, A. Petraičiui, A. Petraškai, S. Pipirienei, A. Pranaičiui, A. Račaitytei, D. Račkauskaitei, G. Radžiūtei, A. Ragalskytei, A. Raudoniui, S. Rumbučiui, M. Ružauskui, P. Salvador, I. Semionovui, G. Sidabrienei, K. Skrabs, V. Slavickui, V. Stankaičiui, E. Sukackienei, A. Survilaitei, G. Svirskienei, J. Šabūnaitei, I. Šalaševičiui, M. Šeškui, K. Šiburkytei, A. Šimkui, P. Šlepetytei, M. ir L. Šniaukštoms, N. Špiliauskui, A. Tamaliūnaitei, L. Tautkienei, V. Topichai, E. Užpelkiui, G. Vaičaitytei, J. ir J. Vaičiuliams, B. Vaičiūnui, U. Valčiukaitei, N. Vėlavičiui, A. Vikai, R. ir V. Žarkaičiams, V. Žemaitienei, T. Žibūdai, R. Žydeliui, U. Žydelytei, V. Židovainytei, A. Žilinskienei.

Taip pat prie apskaitų prisijungusioms rezervatų ir saugomų teritorijų direktcijoms.

AUGUSTAS ŠIMKUS, LOFK sekretorius

LOFK

INFORMACIJA

ATNAUJINTAS LIETUVOS PAUKŠČIŲ SĄRAŠAS

2026 M. PRADŽIOJE LIETUVOS ORNITOFAUNISTINĖ KOMISIJA (LOFK) ATLIKO KASMETINĮ SISTEMATINIO LIETUVOS PAUKŠČIŲ SĄRAŠO ATNAUJINIMĄ, KARTU ATNAUJINDAMA IR RENKAMOS INFORMACIJOS SĄRAŠĄ. SVARBIAUSIAS POKYTIS – NUO ŠIŲ METŲ SĄRAŠAI SUDAROMI REMIANTIS NEBE *INTERNATIONAL ORNITHOLOGICAL CONGRESS (IOC)*, O NAUJA 2025 M. PASKELBTA *AVILIST* TAKSONOMINE KLASIFIKACIJA. *AVILIST* SUJUNGIA IKI ŠIOL AUTORITETINGIAUSIOMIS LAIKYTAS, BET NEPRIKLAUSOMAI SUDARYTAS IR NESUTAPUSIAS *IOC*, *CLEMENTS* IR *BIRDLIFE* PASAULINĖS PAUKŠČIŲ TAKSONOMINĖS KLASIFIKACIJAS, O ATEITYJE TURĖTŲ JAS VISIŠKAI PAKEISTI.

Perėjus prie naujosios taksonomijos, didžiausias pokytis Lietuvos paukščių sąrašė, kad pilkoji ir juodoji varnos tampa viena rūšimi, kuriai priskiriamas iki šiol juodajai priklausęs mokslinis pavadinimas *Corvus corone*. Lietuviškas pavadinimas LOFK sprendimu išlaikomas artimesnis mūsų šalies kontekstui – pilkoji varna.

Lietuvoje aptinkami pilki ir juodi paukščiai atitinkamai priskiriami porūšiams *C. c. cornix* ir *C. c. corone* (iš viso *AviList* išskiriami šeši *Corvus corone* porūšiai – keturi pilki ir du juodi). LOFK ir toliau renka *C. c. corone* stebėjimus, norint juos patvirtinti turi būti pildomos anketos.

Suderinus Lietuvos paukščių sąrašą su *AviList* upinis kirlikas priskiriamas nebe *Charadrius*, o *Thiornis* genčiai, pakoreguoti kai kurių rūšių angliški pavadinimai. Su naująja taksonomija nesusijęs pa-

PILKOJI VARNA (*CORVUS CORONE CORONE*). KOPGALIS, KLAIPĖDOS M. SAV., 2015-11-13 © SAULIUS KARALIUS

PILKOJI VARNA (*CORVUS CORONE CORNIX*). KOPGALIS, KLAIPĖDOS M. SAV., 2019-04-24 © SAULIUS KARALIUS

keitimas – *Zosterops erythropleurus* lietuviškas pavadinimas keičiamas į taisyklingą – rudašonis baltavokis (iki šiol LOFK sudarytuose sąrašuose buvo nurodoma atvirksčiai – baltavokis rudašonis). Dar vienas svarbus atnaujinimas – palšjojo grifo *Gyps fulvus* kategorija Lietuvoje keičiama iš B į A (B – rūšys, aptiktos tik 1801–1950 m., A – nuo 1951 m.). Toks sprendimas priimtas remiantis registracija 2020 m. gegužės pradžioje, kai Bulgarijoje siųstuvu paženklintas paukštis lankėsi Lazdijų, Kalvarijos ir Vilkaviškio rajonų savivaldybių teritorijose. Iki tol palšieji grifai Lietuvoje aptikti tik tris kartus XX a. pirmoje pusėje.

2025 m. naujų rūšių Lietuvoje neaptikta, bet pirmą kartą registruotas plėšriosios medšarkės porūšis *Lanius excubitor homeyeri*. Paukštį lapkričio 11 d. Šilutės r., tarp Kintų ir Sakūčių, sugavo ir siųstuvu paženklino Vytautas Eigirdas. *L. e. homeyeri* porūšis įrašytas į LOFK renkamos informacijos sąrašą, stebėjimams patvirtinti turi būti pildomos anketos. Neaptikus naujų rūšių ir atlikus taksonominius pakeitimus Lietuvos paukščių sąrašas sutrumpėjo viena rūšimi – 2026 m. pradžioje jį sudaro 387 A, B ir C kategorijų rūšys bei 21 D ir E kategorijų rūšis. Tiek sisteminį, tiek renkamos informacijos sąrašą galima peržiūrėti arba atsisiųsti Lietuvos ornitologų draugijos interneto svetainėje. ■

AUGUSTAS ŠIMKUS, LOFK sekretorius

ORNITOFANISTINIAI STEBĖJIMAI LIETUVOJE 2025–2026 M. ŽIEMĄ

ŠIOJE SUVESTINĖJE PATEIKIAMI RETŲ IR NEJPRASTU METŲ LAIKU APTIKTŲ PAUKŠČIŲ STEBĖJIMAI, KURIUOS REGISTRUOJA LIETUVOS ORNITOFANISTINĖ KOMISIJA (LOFK). SUVESTINĖ SU DARO STEBĖJIMAI, ĮVESTI LIETUVOS ORNITOLOGŲ DRAUGIJOS (LOD) INTERNETO SVETAINĖJE, ORNITOLOGIJA.LT SISTEMOJE ARBA (ITIN RETŲ RŪŠIŲ ATVEJU) PATEIKTI ANKETOSE LOFK. INFORMACIJA, KURIŲ RŪŠIŲ IR KOKIU LAIKOTARPIU LOFK RENKA STEBĖJIMUS, PATEIKIAMA LOD SVETAINĖJE.

SUVESTINĖJE NURODOMA TIK KONKRETI INFORMACIJA – PAUKŠČIO RŪŠIS, PORŪŠIS, STEBĖJIMO DATA IR VIETA, STEBĖTŲ PAUKŠČIŲ SKAIČIUS, KAI KURIAIS ATVEJAIS – LYTIS IR AMŽIUS. KIEKVIENO STEBĖJIMO PABAIGOJE SKLIAUSTELIUOSE ĮRAŠYTA STEBĖTOJO (-Ų) PAVARDĖ (-ĖS), TAIP IŠSAUGOMA AUTORYSTĖ.

SUTRUMPINIMAI:

[VS] – vėlyvas stebėjimas; [AS] – ankstyvas stebėjimas; [15] – kelinta šios rūšies registracija Lietuvoje.

Mažoji gulbė

(*Cygnus columbianus*)

2025-12-12 du paukščiai baloje ties Kazareskų k., Širvintų r. (A. Skirpstas), 2025-12-22 trys suaugusios ir vienas jauniklis tvenkinyje prie Kloninių Mijaugonių, Elektrėnų sav. (M. Miliauskas), 2025-12-25 du paukščiai Sausgalviuose, Šilutės r. (V. Stankaitis), 2025-12-29 viena tarp giesminikių laukuose šalia Kretingalės, Klaipėdos r. (J. Vaičiulienė), 2026-01-03 pora su jaunikliu Nemune prie Kauno HE (K. Bilinskas), 2026-01-04 stebėtos ten pat (R. Skominas), 2026-02-27 vien atskrido į kukurūzų lauką prie Peskojų, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė).

Kanadinė berniklė

(*Branta canadensis*)

2026-01-17 vienas paukštis Danės

upelyje Tauralaukyje, Klaipėdoje (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė).

Trumpasnapė žąsis

(*Anser brachyrhynchus*)

2025-12-24 viena tarp kitų žąsų Drevernos laukuose, Klaipėdos r. (V. Eigirdas), kitų stebėtojų ten matyta bent iki 12-30.

Mandarininė antis

(*Aix galericulata*)

2026-01-05 patinas ties Nemuno ir Neries santaka, Kaune (V. Karnauskas).

Urvinė antis

(*Tadorna tadorna*)

2025-12-04 vienas paukštis vis dar laikėsi Bruzdeilyne, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 2025-12-22 du individai tvenkinyje prie Kloninių Mijaugonių, Elektrėnų sav. (M. Miliauskas).

Ledinė antis

(*Clangula hyemalis*)

2026-01-03 viena Nemune prie Kauno HE (K. Bilinskas, S. Glemžienė, r. Bagdzevičius, L. Dvylys), 2026-01-04 ten pat du paukščiai (A. Kvaraciejus), 2026-02-19 vis dar laikėsi viena (K. Valinčienė ir VDU studentų grupė).

Sibirinė gaga

(*Polysticta stelleri*)

2026-01-24 antrametis paukštis stebėtas skrendantis į šiaurę Šventosios pajūryje, Palangos m. sav. (V. Laukžemis) [2 nuo 2016 m.].

Paprastoji nuodėgulė

(*Melanitta fusca*)

2025-12-14 trys pirmametės Gudelių ež., Šiaulių r. (A. Šimkus), 2025-12-27 Alaušų ež., Molėtų r., stebėti du paukščiai (K. Jarmalavičius, A. Jarmalavičienė), vienas paukštis Elektrėnų mariose (R. Akstinas), 2025-12-29 ten pat du paukščiai (K. Bilinskas), 2025-12-30 taip pat du paukščiai Elektrėnų mariose ir vienas Vievio ež., Elektrėnų sav. (A. Raudonius), 2026-01-04 dvi Alaušo ež., Utenos r. (D. Norkūnas), 2026-01-05 jaunas paukštis Dusios ež., Lazdijų r. (A. Petraška), viena ties Nemuno ir Neries santaka, Kaune (S. Glemžienė, V. Židovainytė), kitų stebėtojų ten matyta bent iki 01-19.

Vidutinis dančiasnapis

(*Mergus serrator*)

2025-12-13 vienas paukštis Vievio ež., Elektrėnų sav. (B. Stukė), 2025-12-27 patinas ir patelė dideliam didžiųjų dančiasnapių būryje Dusios ež., Lazdijų r. (S. Medžionis, E. Šniaukšta), 2026-01-05 stebėti ten pat (A. Petraška), 2026-01-10 Nemune nuo Aleksoto tilto iki Neries santakos, Kaune, stebėti du paukščiai (K. Bilinskas), 2026-02-17 Nemune ties Panemunės tiltu, Kaune, vis dar laikėsi jaunas patinas, aptiktas lapkričio mėnesį (R. Jusevičienė).

RUDAGALVĖ ANTIS (*AYTHYA FERINA*).
NEMUNAS, KAUNAS, 2026-01-21
© IRMANTAS ŠALAŠEVIČIUS

Šalminė antis (*Netta rufina*)

2025-12-26 patinas Dusios ež., Lazdijų r. (P. Šlepetytė, R. Liupševičius), ten pat stebėtas 2026-01-11 (A. Petraška), 2026-01-03 patinas Nemune prie Kauno HE (K. Bilinskas, L. Dvylys), šis paukštis Nemune ties Kaunu laikėsi iki žiemos pabaigos, matytas įvairių stebėtojų.

Rudagalvė antis (*Aythya ferina*)

2025-12-14 patinas Gudelių ež., Šiaulių r., 2025-12-24 laikėsi ten pat (A. Šimkus), aštuoni individai Ilgės ež., Elektrėnų sav. (B. Stukė), trys paukščiai Lazdininkų tvenk., Kretingos r. (I. Baltrūnienė), 2025-12-26 daugiau nei 20 paukščių Dusios ež., Lazdijų r. (P. Šlepetytė, R. Liupševičius), 2025-12-27 ten pat 250–300 paukščių (S. Medzionis, E. Šniaukšta), 2025-12-28 keli individai Sausgalvių užlietose pievose, Šilutės r. (P. Dubė), 2025-12-29 Molėtų r. patinas stebėtas Arino ež., šeši patinai ir keturios patelės Galuonų ež. (A. Čerkauskas), 2025-12-30 aštuonios rudagalvės antys Gudelių ež., Šiaulių r. (J. Kisi-

lienė), du patinai Kunigiškių tvenk., Palangos m. sav. (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), penki patinai Vievio ež., Elektrėnų sav. (A. Raudonius), 2026-01-01 trys individai Elektrėnų mariose (M. Miliauskas), 2026-01-04 du patinai ir patelė Alaušo ež., Utenos r. (D. Norkūnas), 2026-01-05 apie 300 paukščių pietinėje Dusios ež. dalyje, Lazdijų r. (A. Petraška), 2026-01-07 patelė Smeltalės upelyje, Klaipėdoje (I. Baltrūnienė), ten pat matyta 01-16 (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė), 2026-01-09 pora Nemune netoli santakos su Nerimi, Kaune (G. Vyšniauskaitė), 2026-01-10 ten pat (R. Jusevičienė), 2026-01-11 apie 100 paukščių properšose Dusios ež., Lazdijų r. (A. Petraška), 2026-01-21 viena stebėta Nemune ties geležinkelio tiltu, Kaune (I. Šalaševičius), 2026-01-24 galbūt ta pati prie „Žalgirio“ arenos, Kaune (R. Jusevičienė), 2026-01-31 ten pat kitas paukštis (N. Špiliauskas), 2026-02-08 galbūt tas pats sausio mėnesį matytas paukštis Smeltalėje, Klaipėdoje (D. Račkauskaitė, Z. Gasiūnaitė), 2026-02-15 viena Nemuno atkarpoje tarp Panemunės ir geležinkelio tiltų, Kaune (R. Jusevičienė).

Žiloji antis

(*Aythya marila*)

2025-12-14 pirmametis paukštis Gudelių ež., Šiaulių r., 2025-12-24 ten pat trys pirmamečiai paukščiai (A. Šimkus), vienas individas Ilgės ež., Elektrėnų sav. (B. Stukė), 2025-12-28 patinas Dusios ež., Lazdijų r. (M. Šeškus), 2025-12-29 ten pat trys paukščiai (A. Aleliūnas), 2025-12-30 vienas individas Gudelių ež., Šiaulių r. (J. Kisielienė), bent du paukščiai Elektrėnų mariose (A. Raudonius), 2026-01-03 bent keletas individų mišriame ančių būryje Vištyčio ež., Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius), 2026-01-04 du paukščiai Nemune žemiau Kauno HE (A. Kvaraciejus), ten žilosios antys laikėsi bent iki 02-19, kai matyti bent trys paukščiai (K. Valinčienė ir VDU studentų grupė), 2026-01-05 trys paukščiai Dusios ež., Lazdijų r. (A. Petraška).

Šaukštaspė antis

(*Spatula clypeata*)

2025-12-28 patinėlis Klaipėdoje, Trinyčių tvenk. (L. Dvylys), kitų stebėtojų ten matytas bent iki 2026-01-25.

Pilkoji antis

(*Mareca strepera*)

2025-12-25 patinukas Ukmergėje, Šventosios upėje (D. Stalaušienė), 2025-12-27 vienas paukštis Šventojoje, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), du prie Palangos tilto (I. Baltrūnienė), 2025-12-28 keli individai Sausgalvių užlietose pievose, Šilutės r. (P. Dubė), 2025-12-29 ten pat viena pilkoji antis (S. Karalius), 2026-01-04 patinas Nemune ties Alytaus miestu (A. Petraška), patinas Alaušo ež., Utenos r. (D. Norkūnas), 2026-01-08 dvi patelės Marijampolėje, Šešupėje aukščiau Mokolų tilto (A. Žilinskienė), 2026-01-17 vienas paukštis Zavišonių tvenk., Šalčininkų r. (V. Žemaitienė, r. Padaigienė), Nemune ir Neryje ties Kaunu suskaičiuotos

52 pilkosios antys (ŽVPA Kaune dalyviai), įvairiais kiekiais skirtingų stebėtojų ten matytos visą žiemą.

Smailiauodegė antis

(*Anas acuta*)

2025-12-24 patinas Gudelių ež., Šiaulių r. (A. Šimkus), 2025-12-29 patelė Drevernos laukuose, Klaipėdos r. (Š. Noreikaitė), patinas Gabšių žuv. tvenk., Raseinių r. (A. Kasparavičius), 2025-12-30 patelė Šešupėje žemiau Vilkaviškio tilto, Marijampolėje (A. Žilinskienė), 2025-12-31 patinas ir patelė Nemune po Č. Radziausko tiltu, Kaune (A. Raudonius), 2026-01-03 patinas ten pat (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), 2026-01-14 vienas paukštis Šventosios žiotyse, Palangos m. sav. (A. Ragovskis), 2026-01-17 patinėlis Žeimenoje Pabradoje, Švenčionių r. (K. Šibirkytė), 2026-01-21 viena smailiauodegė antis Žiezmaruose, Kaišiadorių r. (N. Surininas).

Raguotasis kragas

(*Podiceps auritus*)

2025-12-26 vienas stebėtas jūroje Kopgalyje (V. Karnauskas), 2025-12-27 vienas paukštis jūroje ties Juodkrante (M. Šniaukštienė, L. Šniaukšta), vienas jūroje ties Nida, 2025-12-28 ten pat stebėti bent trys, 2025-12-29 toje pačioje vietoje penki pavieniai praskrido į šiaurę (A. Šimkus), 2025-12-30 vienas jūroje ties Karkle (J. Vaičiulienė), 2025-12-31 du paukščiai jūroje šalia Olando kepurės (M. Šeškus), vienas stebėtas nuo Palangos tilto (V. Lepeška, L. Izotova), 2026-01-04 vienas paukštis Šventosios žiotyse, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 2026-01-05 du jūroje ties Naglių rezervatu (B. Stukė), 2026-01-08 vienas prie Melnragės molo (A. Ragovskis), 2026-01-10 stebėtas ten pat (R. Alšauskas), 2026-01-12 du jūroje ties Kopgaliu (S. Ka-

ralius), 2026-01-17 vienas paukštis jūroje ties Būtinge (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 2026-02-08 vienas paukštis prie Melnragės molo (I. Baltrūnienė).

Rudakaklis kragas

(*Podiceps grisegena*)

2025-12-14 vienas individas Vievio ež., Elektrėnų sav. (M. Miliauskas), 2025-12-29 vienas paukštis praskrido į šiaurę jūroje ties Nida (A. Šimkus), 2025-12-31 vienas plaukiojo jūroje šalia Palangos tilto (M. Šeškus).

Ausuotasis kragas

(*Podiceps cristatus*)

2025-12-14 keturi individai Vievio ež., Elektrėnų sav., 2025-12-22 du Elektrėnų mariose (M. Miliauskas), 2025-12-24 vienas Nemune prie Jiesios žiočių, Kaune (K. Bilinskas), 2025-12-28 vienas netoli pėsčiųjų tilto Širvėnos ež., Biržų r. (J. Kisielienė), 2025-12-30 bent devyni paukščiai Elektrėnų mariose (A. Raudonius), 2026-01-01 ten pat vienas (M. Miliauskas), 2026-01-03 vienas paukštis Kaune, Nemune ties santaka su Nerimi (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), ten pat stebėtas 01-07 (R. Jusevičienė), 2026-01-05 trys paukščiai Dusios ež., Lazdijų r. (A. Petraška).

Keršulis

(*Columba palumbus*)

2025-12-30 Klaipėdoje vienas individas skrido palei Kuršių marias (Š. Noreikaitė), trys paukščiai ties Traubiais, Klaipėdos r. (R. Akstinas), 2025-12-31 vienas individas praskrido virš Kukuliškių miško, Klaipėdos r. (S. Karalius), du ant elektros laidų prie Mickų, Klaipėdos r. (V. Eigirdas), 2026-01-04 vienas paukštis Kunkių k., Klaipėdos r. (D. Stalauskiene), 2026-01-08 vienas paukštis nusileido į kukurūzų lauką Bruzdeilyne, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 2026-01-11 matytas ten pat

(A. Ragovskis), 2026-01-15 du paukščiai praskrido virš Smeltalės uostelio, Klaipėdoje (V. Lepeška, L. Izotova), 2026-01-17 vienas individas stebėtas prie Varnių tilto, Kaune (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis).

Pilkoji gervė

(*Grus grus*)

2025-12-11 du paukščiai skrido vakarų kryptimi Šakių r., Kukarskės K. (O. Atkočaitis), 2025-12-12 trys paukščiai nuskrido pietvakarių kryptimi Anykščių r., ties Vašuokėnų K. (A. Skirpstas), vienas paukštis skrido šalia Šunskų miško Marijampolės sav. (V. Razmus), klykavimas daug kartų girdėtas Šiaulių r., Daujočių k., netoli Medenos miško (V. Lopeta), 2025-12-13 du suaugę paukščiai lauko baloje Tarvyduose, Pakruojo r. (A. Narbutas), viena skrido palei kukurūzų laukus Vilniaus r. (G. Radžiūtė), 2025-12-14 du paukščiai pievoje netoli Dabravolės miško, Vilkaviškio r. (V. Razmus), du individai laukuose prie Jonušių, Klaipėdos r. (J. Jelisejevas), penkios praskrido virš Grūto miško, Druskininkų sav. (R. Akstinas, L. Raudonikis, L. Šniaukšta, A. Norkūnas, J. Kuliešė), 2025-12-23 vienas paukštis klykdamas skrido virš Kauno miesto vakarų kryptimi (D. Dementavičius), vienas paukštis skrido vakarų kryptimi Šakių r., Kukarskės k. (O. Atkočaitis), 2026-01-07 dvi nuskrido pietvakarių kryptimi Rakavos k., Raseinių r. (A. Kasparavičius).

Ilgasnapė vištelė

(*Rallus aquaticus*)

2025-12-07 turbūt dviejų skirtingų paukščių balsai Merkio pakrantėje ties Paluknio pievomis, Trakų r. (A. Šimkus), ten pat balsas girdėtas 12-30 (E. Sukackienė), 2025-12-14 viena žyvgavo tvenkinyje prie Gudelių ež., Šiaulių r. (A. Šimkus), 2026-01-04 vienas individas šalia

SLANKA (*SCOLOPAX RUSTICOLA*).
VERKIAI, VILNIUS, 2026-01-18
© ERVIN KOMAR

Vingio parko tilto, Vilniuje (M. Miliauskas), kitų stebėtojų ten matytas bent iki 02-01, 2026-01-07 vienas individas maitinosi kanale Paluknio pievose, Trakų r. (R. Bagdzevičius), vienas individas Kaune, Nemune ties santaka su Nerimi (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), 2026-01-08 viena ilgasnapė vištelė stebėta Marijampolėje, Šešupėje netoli Mokolų tilto (A. Žilinskienė), 2026-01-12 dvi vištelės Marijampolės mieste, Šešupės pakrantėje netoli futbolo stadiono (I. Šalaševičius), 2026-01-13 balsas girdėtas viename iš upelių Paluknio pievose, Trakų r. (E. Sukackienė), vienas paukštis griovyje šalia Būtingės terminalo, Palangos m. sav. (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė), 2026-01-15 vienas paukštis Smeltalės uostelyje, Klaipėdoje (V. Lapeška, L. Izotova), 2026-01-17 vienas paukštis prie properšos Lėvens upėje Pasvalio r. (J. Mulevičius), vieno paukščio balsas Smardonės nendryne Biržų r. (B. Maldūnienė), 2026-01-18 stebėta Darbos upelyje Darbėnuose, Kretingos r. (S. Karalius), viena Buivydiškių tvenk., Vilniaus r. (V. Puolytė, I. Autukas), 2026-01-25 Vilniaus r., neužšalusiam Bezdonės upelyje, laikėsi vienas paukštis (A. Vika), Pa-

luknio pievų rytinėje dalyje, Trakų r., palei upelį vaikštinėjo vienas individas (I. Mackevičiūtė).

Nendrinė vištelė (*Gallinula chloropus*)

2025-12-09 Palangos m. sav., Šventojoje, nendrėse stebėti du paukščiai, ten pat vienas stebėtas 12-20 ir 12-24 (V. Laukžemienė), 2025-12-25 vienas paukštis plaukiojo Nemune Birštone (A. Aleliūnas), 2025-12-29 vienas individas Klaipėdoje, Trnyčių tvenk. (Š. Noreikaitė), 2025-12-31 vienas individas po Č. Radzinausko tiltu, Kaune (A. Raudonius), ten pat viena stebėta 2026-01-04 (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), o 01-05 – dvi (S. Glemžienė, V. Židovainytė), 2026-01-02 vienas paukštis netoli Lazdininkų užtvankos, Kretingos r. (B. Stukė), 2026-01-06 viena netoli Nemuno ir Neries santakos, Kaune (S. Glemžienė, V. Židovainytė), ten pat trys stebėtos 01-07 (G. Vyšniauskaitė), 2026-01-06 stebėta ant plaukiančios ledo lyties mariose ties Senąja perkėla, Klaipėdoje (S. Karalius), viena Kūdrų parke, Vilniuje (G. Svirskienė), 2026-01-07 viena Smeltalės upelyje Klaipėdoje, ten pat dvi stebėtos 01-09, 2026-01-07 keturi paukščiai nuolat stebimi Malūnų tvenk., Klaipėdoje, 2026-01-08 viena Šventosios uoste, Palangos m. sav. (I. Baltrūnienė), vienas paukštis Kaune, Nemune ties „Žalgirio“ arena (R. Jusevičienė), 2026-01-17 vienas paukštis stebėtas kanale šalia Būtingės terminalo ir vienas Šventojoje, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 2026-01-23 viena Neryje Padaliuose, Kaišiadorių r. (A. Narbutas).

Oželis nykštukas (*Lymnocyptes minimus*)

2025-12-27 vienas paukštis netoli Kerkutviečių k., Pagėgių sav. (J. Zankraitė).

Slanka

(*Scolopax rusticola*)

2025-12-01 pakilo Grumbinų miške, Anykščių r. (A. Skirpstas), stebėta Ventės rage, Šilutės r. (V. Jusys), 2025-12-05 pakilo nuo Koppalio molo akmenų, Klaipėdoje (S. Karalius), 2025-12-07 vienas paukštis pakeltas Žiemkelio miške, Kauno r. (R. Akstinas), 2025-12-08 pakilo Rujos pelkėje, Anykščių r. (A. Skirpstas), 2025-12-14 Avižienių miške, Utenos r., du paukščiai pakilo skirtingose vietose (D. Norkūnas, D. Norkūnienė), 2025-12-30 viena prie Nidos–Smiltynės plento, Neringos sav., 2026-01-18 vienas paukštis upelyje prie Verkių malūno, Vilniuje (E. Komar), 2026-01-19 vienas paukštis pakeltas prie Baltosios Ančios žemiau HE, Lazdijų r. (A. Petraška).

Perkūno oželis

(*Gallinago gallinago*)

2025-12-31 pakilo iš upelio Kukuliškių miško pakraštyje, Klaipėdos r. (S. Karalius), 2026-01-18 vienas paukštis stebėtas skraidantis lauke netoli Karklės, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė).

Jūrinis bėgikas

(*Calidris maritima*)

2026-01-04 vienas ant Koppalio molo, Klaipėdos m. sav. (I. Semionovas, E. Vaitkus).

Mažasis kiras

(*Hydrocoloeus minutus*)

2025-12-01 pirmametis paukštis jūroje ties Koppalio molu, 2025-12-02 suaugęs paukštis Klaipėdos uosto akvatorijoje (S. Karalius), 2025-12-14 Šventosios pajūryje, Palangos m. sav., stebėtas vienas paukštis (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 2025-12-15 suaugęs paukštis jūroje ties Koppalio molu, 2025-12-16 ten pat jaunas paukštis, 2025-12-19 – devyni paukščiai (S. Karalius), 2025-12-24 jaunas paukštis prie Klaipėdos šiaurinio molo

LIEPSNOTOJI PELĖDA (TYTO ALBA). MAŽEIKIŲ R., 2026-01-14
© AUŠRA KINČINIENĖ

BALINĖ PELĖDA (ASIO FLAMMEUS).
JUKNAIČIAI, ŠILUTĖS R., 2026-01-20
© VYTAUTAS EIGIRDAS

(I. Baltrūnienė, V. Stankaitis), 2025-12-26 ten pat bent penki paukščiai (L. Dvylys), ties pietiniu molu – keturi (V. Karnauskas), 2025-12-27 jūroje ties Nida praskrido 13 paukščių, 2025-12-29 ten pat du (A. Šimkus), ties Karkle vienas suaugęs (J. Vaičiulienė), prie Melnragės molo, Klaipėdoje, 10 individų (Š. Noreikaitė), 2026-01-03 ten pat vienas (B. Stukė), taip pat stebėtas 01-04 (D. Stalauškienė) ir 01-05 (I. Baltrūnienė), 2026-01-04 vienas Šventosios pajūryje, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis).

Rudakaklis naras

(*Gavia stellata*)

2025-12-13 vienas paukštis Vievio ež., Elektrėnų sav. (B. Stukė, Ž. Ramelienė), 2025-12-14 ten pat (M. Miliauskas), pirmametis paukštis Gudelių ež., Šiaulių r. (A. Šimkus), 2025-12-22 vienas Elektrėnų mariose (M. Miliauskas), 2025-12-27 stebėtas ten pat (J. Vaičiulienė).

Juodakaklis naras

(*Gavia arctica*)

2025-12-21 vienas paukštis Gelūžės ež., Vilniaus m. sav. (R. Karpavičius), 2025-

12-22 vienas naras Elektrėnų mariose (M. Miliauskas), 2025-12-27 vienas paukštis Vievio ež., Elektrėnų sav. (R. Akstinas), 2025-12-29 vienas Dusios ež., Lazdijų r. (L. Dvylys), 2025-12-30 vienas Alaušų ež., Molėtų r. (A. Čerkauskas).

Baltasis gandras

(*Ciconia ciconia*)

2025-12-03 stebėtas lizde tarp Pikelių ir Lūšės gyvenviečių, Mažeikių r. (T. Matulevičius), 2025-12-25 Ingavangyje, Prienų r., šalia kelio vaikštinėjo vienas paukštis (K. Jarmalavičius, A. Jarmalavičienė), 2026-01-10 stebėtas ant snieguotos važiuojamosios kelio dalies Alantoje, Molėtų r. (D. Stalauškienė).

Didysis baublys

(*Botaurus stellaris*)

2025-12-13 skrido virš nendrių Elektrėnų mariose (M. Miliauskas), 2026-01-21 du individai Klaipėdoje, Danėje netoli botanikos sodo (I. Baltrūnienė, V. Daugvilienė), bent vienas iš jų čia laikėsi iki vasario pabaigos, 2026-01-23 stebėtas skrendantis virš nendrių Šventojoje, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis).

Liepsnotoji pelėda

(*Tyto alba*)

2026-01-14 aptikta tvarte Mažeikių r. (A. Kinčinienė).

Pelėdikė

(*Athene noctua*)

2026-01-03 du paukščiai žinomoje vietoje Matlaukio k., Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius), 2026-01-25 viena stebėta Nemenčinėje, Vilniaus r., paskutinį kartą matyta 01-31 (G. Jurgelianecaitė, L. Volskis).

Balinė pelėda

(*Asio flammeus*)

2026-01-11 Būtingės pievose, Palangos m. sav., dienos metu stebėtas vienas paukštis (V. Laukžemis), 2026-01-12 viena prie Lamsočių, Šilutės r., 2026-01-20 viena laukuose netoli Juknaičių, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-02-28 Šventosios pajūryje, Palangos m. sav., vienas paukštis skrido iš jūros į krantą (V. Laukžemienė, V. Laukžemis).

Kilnasis erelis

(*Aquila chrysaetos*)

2025-12-09 pirmametis paukštis pakilo iš kirtimo Joniškio r. (R. Akstinas),

2025-12-24 nesubrendęs paukštis Šniūraičių apylinkėse, Radviliškio r. (A. Šimkus), 2026-01-16 jaunas paukštis Bileišių k., Zarasų r. (A. Bakanavičienė), 2026-01-24 beveik suaugęs arba suaugęs paukštis prie Kepurninės pelkės, Kupiškio r. (A. Šimkus), 2026-01-26 nesubrendęs individas aplankė filmuojamą jūrinių erelių lizdą Kaišiadorių r. (D. Dementavičius, S. Rumbutis), 2026-02-16 jaunas paukštis Poškaičių k., Vilniaus r. (A. Bakanavičienė, r. Bakanavičius).

Javinė lingė

(*Circus cyaneus*)

2025-12-07 patelė medžiojo Paluknio pievose, Trakų r. (A. Šimkus), 2025-12-13 stebėta ten pat (E. Sukackienė), 2025-12-14 medžiojantis patinas Kupiškio r., prie Žviliūnų miško (M. Kazlauskas), 2025-12-17 du patinai prie Vorusnės, Šilutės r. (A. Ragovskis), 2025-12-25 Kretingos r., Lazdininkų k., stebėtas vienas paukštis (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), patelė arba jaunas paukštis ties Tyrulių durpyno pakraščiu, Radviliškio r. (A. Šimkus), du paukščiai Sausgalviuose, Šilutės r. (V. Stankaitis), 2025-12-26 vienas paukštis pievose šalia Krokų Lankos, du Rusnės saloje, Šilutės r. (V. Lepeška, L. Izotova), 2025-12-28 trys paukščiai šalia Žuvinto, Alytaus r. (A. Aleliūnas), vienas netoli Bundalų miško, Šilutės r. (R. Alšauskas), 2025-12-29 patinas ties Dreverna, Klaipėdos r., patelė ir patinas ties Kintų tvenk., Šilutės r. (S. Karalius), 2025-12-30 patelė skraidė ties Minija, Šilutės r. (M. Šniaukštienė, L. Šniaukšta), patinas prie kelio Sausgalviai–Užliekniai, Šilutės r. (A. Ragovskis), patelė arba jauniklis praskrido ties Užumiškės k., Elektrėnų sav. (A. Raudonius), 2025-12-31 patinas skrido pietų kryptimi virš jūros ties Palangos tiltu (M. Šeškus), patelė laukuose ties Dreverna, Klaipėdos r., ir patinas Kintų priekplaukoje, Šilutės r. (J. Vai-

čiulienė), patinėlis medžiojo Paluknio pievose, Trakų r. (Š. Noreikaitė), 2026-01-02 viena prie Gaukštonių, Vilniaus r. (E. Komar), 2026-01-03 po vieną patiną prie Virbalio, Šiaudiniškių ir Vilkupių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius), 2026-01-04 vienas paukštis Užkanavėje, Palangos m. sav. (R. Padaigienė), patelė arba jauniklis medžiojo ties Pūstelninkais, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 2026-01-05 patinas praskrido prie Kunigiškių, Palangos m. sav. (B. Stukė), du patinai Paluknio pievose, Trakų r. (E. Komar), 2026-01-06 patelė arba jauniklis praskrido laukuose prie Gineity, Kėdainių r. (A. Raudonius), 2026-01-08 viena praskrido prie Šventosios, Palangos m. sav. (A. Ragovskis), 2026-01-09 patelė arba jauniklis praskrido šalia Alvito ež., Vilkaviškio r., 2026-01-10 patinas ir patelė laukuose prie Prapuolenių, patinas ir patelė prie Vilkupių, patinas netoli Šiaudiniškių, patinas prie Varpučių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 2026-01-13 viena Būtingėje (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė), 2026-01-17 patinas praskrido į pietus pajūryje tarp Juodkrantės ir Alksnynės, Neringos sav. (A. Šimkus), 2026-01-20 viena praskrido prie uostelio Šventojoje, Palangos m. sav. (A. Ragovskis).

Rudasis peslys

(*Milvus milvus*)

2025-12-12 vienas paukštis skrido ties Antupių k., Vilkaviškio r. (V. Rasmus), 2025-12-14 vienas tarp Dovilų ir Kisinių, Klaipėdos r. (L. Radžiūnaitė), 2025-12-25 vienas paukštis Užliekniuose, Šilutės r. (V. Stankaitis), 2025-12-29 ten pat du ir dar vienas ties Pagryniais, Šilutės r. (S. Karalius), 2025-12-31 vienas netoli Tauragės sąvartyno (P. Dubė), 2026-01-03 medžiojo ties Lėbartų k., Klaipėdos r. (R. Alšauskas), 2026-01-10 du paukščiai virš Tauralaukio, Klaipėdoje (S. Karalius), 2026-01-12 vienas paukštis prie

Karklės, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 2026-02-28 vienas Klaipėdos pakraščiuje, prie Palangos plento (R. Pupelis).

Paprastasis pelėsakalis

(*Falco tinnunculus*)

2025-12-06 vienas individas prie Šventininkų karjero, Trakų r. (M. Miliauskas), 2025-12-24 patinas netoli Lampėdžių karjero, Kaune (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), ten pat stebėtas 12-26, 2026-01-01 (R. Jusevičienė) ir 01-04 (K. Bilinskas), 2025-12-26 vienas paukštis laukuose ties Merešlėnais, Vilniaus r. (R. Kudžma), vienas laukuose netoli Daniliškių, Vilniuje (R. Akstinas), 2025-12-27 patinas Vilniaus oro uosto teritorijoje (R. Vainauskas), 2025-12-28 vienas individas Lybiškių k. laukuose, Tauragės r. (U. Rickevičiūtė), vienas paukštis prie Dobrovolės, Trakų r., ten pat stebėtas 2026-01-11 (D. Mizeikis), 2025-12-29 vienas paukštis Akademijoje, Kauno r. (A. Kvaraciejus, R. Skominas), vienas ant elektros laidų šalia Balbieriškio, Prienų r., 2026-01-04 vienas medžiojantis netoli Marijampolės (A. Aleliūnas), 2026-01-05 vienas tupėjo ant inkilo prie Tiškevičiaus ir Guobų g., Vilniuje (E. Komar), 2026-01-08 vienas paukštis prie kelio netoli IX forto, Kaune (S. Medžionis), 2026-01-11 vienas praskrido Marvoje, Kaune (I. Semionovas), 2026-01-22 vienas medžiojantis prie Tarpučių, Marijampolės sav. (T. Matulevičius), 2026-01-29 vienas paukštis prie Kalesninkų, Alytaus r. (A. Petraška), 2026-02-19 patinas Kaune, prie Islandijos pl., netoli sankirtos su Savanorių pr., ten laikėsi iki vasario pabaigos (R. Pupelis), 2026-02-28 vienas individas netoli Lentvario, Trakų r. (K. Skrabs).

Startsakalis

(*Falco columbarius*)

2025-12-06 patinas prie Kadrėnų, Ukmergės r. (R. Akstinas), 2025-12-07 vienas praskrido Paluknio pievose,

KRAMERIO PAPŪGA (*PSITTACULA KRAMERI*). KLAIPĖDA, 2026-01-04
© DALIA STALAUŠKIENĖ

Trakų r. (A. Šimkus), ten pat stebėtas 2026-01-05 (E. Komar) ir 01-17 (A. Baronas), 2025-12-14 vienas praskrido Žemiuose, Jonavos r. (B. Stukė), 2026-01-17 vienas šalia senųjų Gudkaimio kapinių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 2026-01-23 vienas praskrido netoli Leitgirių, Šilutės r. (R. Alšauskas), vienas prie Lankupių, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-01-24 vienas medžiojo laukuose netoli Butėnų, Kupiškio r. (A. Šimkus), 2026-02-15 vienas paukštis Vilkaviškio r., netoli S. Nėries gimtinės (T. Matulevičius).

Sakalas keleivis

(*Falco peregrinus*)

2026-01-03 vienas paukštis prie Virbalio, Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius).

Kramerio papūga

(*Psittacula krameri*)

2025-12-31 viena stebėta Klaipėdoje (A. Leonenko, I. Baltrūnienė), ten laikėsi iki vasario mėnesio.

Remeza

(*Remiz pendulinus*)

2025-12-08 stebėta sode Naujikuose, Panevėžio r. (D. Gogelienė).

REMEZA (*REMIZ PENDULINUS*). NAUJIKAI, PANEVĖŽIO R., 2025-12-08
© DANGUOLĖ GOGELIENĖ

Ūsuotoji zylė

(*Panurus biarmicus*)

2025-12-01 patinas ir patelė sugauti Ventės rage, Šilutės r. (V. Jusys), 2025-12-14 bent penkių ir bent devynių paukščių būreliai skirtinguose Gudelių ež. krantuose, Šiaulių r. (A. Šimkus), 2025-12-22 dvi maitinosi nendryne, prie Kloninių Mijaugonių, Elektrėnų sav. (M. Miliauskas), 2025-12-24 balsai girdėti Gudelių ež. rytiniame krante, Šiaulių r., ten pat, kur matytos 12-14 (A. Šimkus), 2025-12-26 balsas įrašytas apleistame karjere netoli Dotnuvos, Kėdainių r. (N. Satkus), Šventojoje, Palangos m. sav., du paukščiai stebėti nendrose (V. Laukžemienė), 2025-12-29 keli būreliai girdėti Bebruliškės žuv. tvenk., Kazlų Rūdos sav. (R. Jusevičienė), 2025-12-30 bent trijų paukščių balsai Ilgio ež. nendryne prie Kietaviškių autocentro, Elektrėnų sav. (A. Raudonius), 2025-12-31 patinas ir patelė Pilaiteje, Vilniuje (D. Mizeikis), 2026-01-04 mažiausiai du paukščiai girdėti Bebruliškės žuv. tvenk., Kazlų Rūdos sav. (R. Jusevičienė), 2026-01-09 šeši paukščiai Pluvijos ež. nendrynuose, Alytaus r. (A. Petraška), 2026-01-10 du individai Kintų prieplaukoje,

Šilutės r. (V. Stankaitis), 2026-01-13 keli paukščiai nendrynuose Būtingės laukuose, Palangos m. sav. (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė).

Lygutė

(*Lullula arborea*)

2025-12-30 viena Ventės rage, Šilutės r. (A. Ragovskis), 2026-01-01 vienas paukštis Mažajame Kaimelyje, Klaipėdoje (S. Karalius), 2026-01-02 septyni individai ant žemių krūvų Kunigiškėse, Palangos m. sav., 2026-01-04 penki paukščiai paplūdimyje prie Kunigiškių, Palangos m. sav. (B. Stukė), devyni paukščiai laukuose Bendikų k., Klaipėdos r. (D. Stalauškienė), 2026-01-05 vienas paukštis praskrido į pietus Kopgalyje (S. Karalius), 2026-02-28 šešios stebėtos Ventės rage, Šilutės r. (V. Eigirdas), dvi Padaliuose, Kaišiadorių r. (A. Narbutas).

Dirvinis vieversys

(*Alauda arvensis*)

2025-12-21 vienas paukštis stebėtas laukuose netoli Krekenavos, Panevėžio r. (I. Čeponienė), 2025-12-30 vienas laukuose šalia Drevernos, Klaipėdos r. (M. Šeškus), vienas praskrido virš marių ir nutūpė pakrantėje ties Parnidžio kopa, Nidoje, Neringos sav. (A. Šimkus), vienas paukštis geltonųjų startų būrelyje šalia Liškiaivos, Varėnos r. (P. Šlepetytė), vienas skrido pietų kryptimi ties Malkų įlanka, Klaipėdoje (R. Akstinas), 2025-12-31 vienas ražienų lauke prie Mickų, Klaipėdos r. (V. Eigirdas), 2026-01-02 vienas paukštis laukuose Žiemkelio apylinkėse, Kauno r. (L. Dvylys), 2026-01-08 vienas praskrido prie molo Šventojoje, Palangos m. sav. (A. Ragovskis), 2026-01-21 vienas ant kelio prie Liepių, Jonavos r. (A. Petraška).

Raguotasis vieversys

(*Eremophila alpestris*)

2026-01-19 penki paukščiai laukuose šalia Tiskūnų, Kėdainių r. (V. Eigir-

das), kiti stebėtojai įvairaus dydžio būrelius ten matė iki vasario pabaigos, didžiausias skaičius – daugiau nei 50 paukščių, 2026-01-21 šeši ant kelio prie Liepių, Jonavos r., 2026-01-26 vienas ant kelio prie Žeimelių, Jonavos r. (A. Petraška), dešimt paukščių ant kelio prie Gedgaudy, Jonavos r. (A. Raudonius), 2026-02-08 15 paukščių prie Rudžių, Kėdainių r. (E. Komar), 2026-02-14 trys paukščiai ant kelio prie Dievogalos medelyno, Kauno r. (L. Dvylis), 02-22 šeši ties Keleriškiais, Kėdainių r. (R. Jusevičienė).

Pilkoji pečialinda

(*Phylloscopus collybita*)

2025-12-11 vienas paukštis Petkiškių k., Kelmės r. (T. Matulevičius), 2025-12-13 stebėta Ventės rage, Šilutės r. (V. Jusys), 2025-01-24 viena girdėta prie Danės upės šalia Klaipėdos universiteto botanikos sodo (P. Salvador).

Juodagalvė devynbalsė

(*Sylvia atricapilla*)

2025-12-21 Ventės rage, Šilutės r., paukštvanagis sudraskė patiną, žieduotą lapkričio mėnesį, 2025-12-26 ten

pat sugautas kitas patinas (V. Jusys), 2026-01-15 patinėlis lesykloje Raudondvaryje, Kauno r. (S. Medžionis).

Baltabruvis nykštukas

(*Regulus ignicapilla*)

2025-12-01 Ventės rage, Šilutės r., sugautas 11-16 žieduotas paukštis (V. Jusys), 2025-12-04 vienas paukštis paprastųjų nykštukų būryje miške netoli Krušinskų, Kauno r. (R. Akstinas), 2025-12-29 vienas miške netoli Nidos pietinio paplūdimio, Neringos sav. (E. Komar).

Vandeninis strazdas

(*Cinclus cinclus*)

Darbėnuose, Kretingos r., visą žiemą įvairių stebėtojų matyti du paukščiai, čia aptikti 2025 m. spalį, 2025-12-26 vienas individas prie Didžiosios Akmenos rėvos, Šilalės r. (R. Kardokaitė), ten laikėsi bent iki 2026-02-20 (P. Dubė), 2025-12-28 vienas netoli Lapių užtvankos, Klaipėdos r. (R. Alšauskas), 2025-12-30 vienas individas prie vandens malūno Švėkšnoje, Šilutės r. (V. Eigirdas), kitų stebėtojų ten matytas iki vasario mėnesio, 2026-01-15 vienas Dubysoje ties Rainiškių k., Raseinių r. (A. Kaspara-

vičius), 2026-01-17 vienas paukštis prie Užpalių HE, Utenos r. (A. Bakanavičienė), 2026-01-18 vienas stebėtas Šventosios upėje žemiau Laukžemės užtvankos, Kretingos r. (A. Kubilius), kitų stebėtojų ten matytas ir vasario mėnesį, 2026-02-14 vienas individas Verkės upelyje, Vilniuje (E. Poliakov), kitų stebėtojų ten matytas bent iki 02-23.

Amalinis strazdas

(*Turdus viscivorus*)

2025-12-06 vienas paukštis ties Janonimis, Anykščių r. (R. Akstinas), 2025-12-09 vienas sugautas Ventės rage, Šilutės r. (V. Jusys), 2025-12-19 vienas ties Stupurais, Joniškio r., 2026-02-24 du paukščiai ties Reibiniais, Joniškio r. (R. Akstinas), 2026-02-27 vienas paukštis tupėjo medyje prie Šturmų, Šilutės r. (S. Pipirienė).

Strazdas giesmininkas

(*Turdus philomelos*)

2025-12-30 vienas paukštis miško pakrastyje Kogalyje, Klaipėdos m. sav. (A. Šimkus), 2025-12-31 vienas sugautas Ventės rage, Šilutės r. (V. Jusys), 2026-01-02 vienas prie upelio Kukuliškių miške, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 2026-01-05 vienas paukštis Romainių kapinėse, Kaune (R. Jusevičienė), 2026-01-06 vienas paukštis sugautas Ventės rage, Šilutės r. (V. Jusys).

Baltabruvis strazdas

(*Turdus iliacus*)

2025-12-01 vienas paukštis Sapieginėje, Vilniuje (A. Šimkus), 2025-12-02 vienas Kogalyje, Klaipėdos m. sav., 2025-12-31 vienas šiaurinėje Klaipėdos dalyje (S. Karalius), stebėtas Ventės rage (J. Vaičiulienė), 2026-01-01 ten pat vienas sugautas (V. Jusys), 2026-01-04 ten pat penki paukščiai (V. Eigirdas), 2026-01-05 vienas Romainių kapinėse, Kaune (R. Jusevičienė), vienas

VANDENINIS STRAZDAS (*CINCLUS CINCLUS*). DARBĖNAI, KRETINGOS R., 2026-01-31 © PAOLO SALVADOR

Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius), 2026-02-27 vienas Ventės rage, Šilutės r. (V. Eigirdas).

Dūminė raudonuodegė

(*Phoenicurus ochruros*)

2025-12-31 vienas paukštis nendryne Drevernoje, Klaipėdos r. (V. Eigirdas), patinėlis prie Aleksoto tilto, Kaune (K. Valinčienė), ten pat stebėtas 2026-01-11 (J. Vaičiulienė, J. Vaičiulis), 2026-01-08 vienas individas, netoli Petro ir Povilo bažnyčios Vilniuje (K. Šiburkytė), 2026-01-16 galbūt tas pats paukštis Antakalnyje, Vilniuje (A. Baronas), 2026-02-14 vienas individas Rasose, Vilniuje (V. Židovainytė), 2026-02-27 patinas atskrido į lesyklą Raseiniuose (V. Karnauskas), patinas stebėtas Ventės rage, Šilutės r. (V. Eigirdas).

Paprastasis erškėtžvirblis

(*Prunella modularis*)

2025-12-24 Birštone šalia lesyklos stebėtas vienas individas, ten pat matytas 2026-01-11 (A. Aleliūnas), 2025-12-30 vienas paukštis prie namo Giruliuose, Klaipėdoje (I. Baltrūnienė), 2026-01-03 vienas kieme Kačerginėje, Kauno r. (P. Antanavičius), 2026-01-16 vienas paukštis krūmuose šalia upelio Paluknio pievose, Trakų r. (J. Mulevičius).

Kalninė kielė

(*Motacilla cinerea*)

2025-12-26 vienas paukštis ant akmenų Mūrinės Vokės užtvankos apačioje, Vilniaus m. sav. (R. Kudžma), 2025-12-31 patinas Kukuliškių miško upelyje, Klaipėdos r. (S. Karalius).

Pievinis kalviukas

(*Anthus pratensis*)

2025-12-31 vienas Ventės rage, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-01-13 du stebėti nendryne Būtingės laukuose, Palangos m. sav. (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė), 2026-01-24 Šventojoje,

Palangos m. sav., stebėtas ir girdėtas vienas paukštis (V. Laukžemienė, V. Laukžemis).

Geltonsnapis čivylis

(*Linaria flavirostris*)

2025-12-12 šeši paukščiai maitinosi ir skraidė laukuose netoli Maldenių, Telšių r. (R. Akstinas), 2025-12-14 bent trys paukščiai paprastųjų čivylių būryje laukuose į pietvakarius nuo Radviliškio, 2025-12-24 stebėti ten pat, 2025-12-25 netoliese matyti du, o dar keturi Tyrulių durpyne, Radviliškio r. (A. Šimkus), 2025-12-26 55 paukščiai prie Barzdų, Šakių r. (A. Narbutas), 2026-01-01 Šventosios pajūryje, Palangos m. sav., stebėtas vienas paukštis (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 2026-01-02 apie 20 paukščių prie Gaukštonių, Vilniaus r. (E. Komar), 2026-01-03 bent keli individai mišriame čivylių būryje laukuose prie Vilkupių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius), 2026-01-04 vienas pakelėje netoli Prapuolenių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 2026-01-11 Būtingės pievose, Palangos m. sav., stebėti du paukščiai (V. Laukžemis), 2026-01-13 ten pat stebėti trys (I. Baltrūnienė, S. Pipirienė), 2026-01-16 21 paukštis prie Domaičių, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-01-17 vienas girdėtas praskrendantis tarp Alksnynės ir Kopgalio, Neringos sav. (P. Salvador), 2026-01-19 bent penki mišriame kikiščių būryje netoli Krinčino, Pasvalio r. (R. Akstinas), 2026-01-20 du individai prie uostelio Šventojoje, Palangos m. sav. (A. Ragovskis), 2026-01-25 daugiau nei 20 paukščių su paprastaisiais čivyliais netoli Butėnų, Kupiškio r. (A. Šimkus), 2026-01-30 devyni pievose netoli Kanteriškių, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-01-31 apie 30 paukščių pakelės žolynuose prie Juškų k., Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 2026-02-02 du geltonsnapiai lesė piktžolių sėklas pakelėje, Rakovos k., Raseinių r. (A. Kasparavičius),

2026-02-07 du individai Tiskūnuose, Kėdainių r. (M. Miliauskas), ten geltonsnapiai čivyliai laikėsi iki vasario pabaigos, įvairių stebėtojų matyti iki penkių paukščių.

Pušinis kryžiasnapis

(*Loxia pytyopsittacus*)

2025-12-08 šešių paukščių būrelis pavienėje pušyje Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius), 2025-12-27 aštuoni paukščiai Purvynėje, Nidoje, Neringos sav. (E. Armalis), 2025-12-29 patelė ir patinas marių pakrantės gluosnyje Preiloje, Neringos sav. (A. Šimkus), 2026-01-23 pora pušyje Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius).

Pentinuotoji starta

(*Calcarius lapponicus*)

2026-02-21 viena geltonųjų startų būryje Tiskūnų k., Kėdainių r. (R. Brindza), kitų stebėtojų ten matyta iki vasario pabaigos.

Nendrinė starta

(*Emberiza schoeniclus*)

2025-12-26 vienas paukštis stebėtas prie Metelių apžvalgos bokšto, Lazdijų r. (P. Šlepetytė, R. Liupševičius), 2025-12-31 penkios Drevernoje, Klaipėdos r. (V. Eigirdas), 2026-01-17 vienas paukštis pajūryje tarp Juodkrantės ir Alksnynės, Neringos sav. (A. Šimkus).

Pilkoji starta

(*Emberiza calandra*)

2025-12-01 apie 150 paukščių laukuose nuo Juknaičių iki Domaičių, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-01-10 vienas individas geltonųjų startų būryje Kybeikiuose, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 2026-01-12 viena geltonųjų startų būryje prie Čiūtelių, Šilutės r. (V. Eigirdas), 2026-02-25 viena tarp geltonųjų startų ir kikilių prie Kanteriškių, Šilutės r. (A. Ragovskis). ■

ANDRIUS RAGOVSKIS

Nuotraukos autoriaus

Kas ieško nuotykių, tas rás...

Kiek anksčiau minėjau, kad šiomet, t. y. 2025 m., itin susidomėjau paukščiais, – daugybę kartų vykau jų stebėti. Fotoalbumai vis kaupiasi ir kaupiasi, tad laikiu kokio ramesnio laiko, kad galėčiau juos paviešinti. Vasarą, kelionių po Lietuvą metu, vis atsiranda koks albumas su gimtosios Lietuvės vaizdais iš kokio nors aplankyto kampelio. Tačiau šįkart noriu nieko nelaukęs pasidalinti netikėtu susitikimu. Nors daugžodžiauti nemėgstu, bet įvykis vertas platesnio aprašymo.

Tądien žūklės išvyką užbaigiau anksčiau, nei planavau, ir grįždamas namo pasirinkau ne įprastą puikų asfaltuotą kelią, bet atsitiktinį žvyrkelį, vedantį namų kryptimi. Kitaip tariant, mėčiau kelią dėl takelio. Pamaniau, gal kokį plėšrųjį paukštį – suopį ar kurią nors lingę – pakeliui pamatysiu – man, kaip paukščių stebėtoji mėgėjui, tinka ir tokie. Pravažiavęs miškelį, visai netoli keliuko, pastebėjau paukštį, savo išvaizda išsiskiriantį iš anksčiau matytų plėšriųjų paukščių. Supratau, kad čia kažkas įdomesnio. Tolumoje

reikėtų paukščiams prastomis apšvietimo sąlygomis užfiksuoti, bet šis tas išėjo.

Kitą rytą su šeima turėjome anksčiau išvykti, bet galvoje kirbėjo viena mintis – sugrįžti pas paukštį. Nors buvo ne pakeliui, o ir vilties jį pamatyti mažai, surizikavome. Mano nuostabai, paukštis vėl tupėjo lauke. Kitų dviejų nebebuvo. Vėl keli spragtelėjimai fotoaparatu ir sparnuotasis pakilo link miško. Džiugu, kad ir šeima jį pamatė. Dabar jau galima leistis į kelionę. Ramu. ■

matėsi dar du dideli sparnuočiai, bet tamsaus atspalvio, tad pamaniau, kad tai suopiai, ir nekreipiau į juos dėmesio. Sustabdęs automobilį vidury kelio, lėtai paėmiau ant sėdynės padėtą fotoaparata ir nukreipiau į paukštį – maniau, kad tik kelių sekundžių reikalas, kol jis nuskris kaip ir dauguma anksčiau matytų plėšriųjų paukščių. Laimei, klydau. Jis tik įdėmiai mane nužvelgė ir ramiai sau toliau tupėjo. Oho, kokia drąsa! Paukštis leidosi fotografuojamas. Po kiek laiko pamačiau atvažiuojantį sunkiasvorį automobilį, mintyse supykau, kad teks patraukti savąjį, juk paukštis tikrai pasibaidys ir mūsų susitikimas pasibaigs. Sparnuotasis pakilo link miško, iš pradžių nutūpė medyje tarp šakų, vėliau perskrido į kitą vietą ir nutūpė atviroje vietoje. Savo didingu stotu vėl džiugino akį. Nutariau surizikuoti ir atbulomis vėl prie jo privažiuoti. Pavyko! Dar keli kadrai, o tada paukštis kažką pamatė lauke, staigiai nutūpė, bet nieko nesumedžiojo. Tas turbūt 10 minučių trukęs susitikimas rodėsi kaip amžinybė. Atrodo, kad susidraugavome su paukščiu, kurio pavadinimo tuomet net nežinojau. Tie kiti du toliau esantys paukščiai irgi pakėlė sparnus, vieną jų pavyko įamžinti. Kaip vėliau paaiškėjo peržvelgus nuotraukas, tai irgi nebuvo paprasti paukščiai. Pamačiau dar vieną atvažiuojantį automobilį, todėl vėl teko pajudėti. Taip ir išsiskirstėme.

Ištyrinėjęs nuotraukas pradėjau ieškoti informacijos apie paukštį – sunku buvo patikėti, kad tai galėtų būti didysis erelis rėksnys (*Clanga clanga*). Važiudamas namo galvojau: kad tik atminties kortelė nepavestų ir nuotraukos niekur nedingtų. Laimei, viskas buvo gerai. Nors ir neturiu tokios geros fototechnikos, kokios

LOFK KOMENTARAS

Komentarą pateikia
AUGUSTAS ŠIMKUS

*Lietuvos ornitofaunistinės komisijos vertinimu, straipsnio autoriaus nufotografuotas paukštis yra didžiojo ir mažojo erelio rėksnio hibridas (*Clanga clanga* x *Clanga pomarina*). Pirmos kartos plunksnos bendromis spalvomis artimos šviesios formos jauno didžiojo apdarui – kūnas ir sparnų apatinės dengiamosios rusvai gelsvos spalvos, o sparnų viršutinės dengiamosios tamsios ir stambiai balkšvai šlakuotos. Tačiau pastebimi ir mažojo požymiai, iš kurių aiškiausias – plasnojamųjų plunksnų apatinės pusės dryžuotumas, besitęsiantis iki pat plunksnos galo. Jaunų didžiųjų erelių rėksnių dryžuota tik centrinė plasnojamųjų plunksnų dalis, o galas neraštuotas.*

JOS STRATFORD,
BIRUTĖ STUKĖ,
EGLĖ SUKACKIENĖ,
GINTARĖ GRAŠYTĖ

KETURIESE Į NORFOLKĄ

LAUKINĖS ŠLAPYNĖS, VANDUO IR LYGUMOS, KNIBŽDĖTE KNIBŽDANČIOS TILVIKAIŠ BEI GAUSIAIS ŽĄSŲ IR ANČIŲ BŪRIAIS, – ŠIOS UŽBURIANČIOS RYTŲ BRITANIJOS ŽEMĖS YRA SAKALO KELEIVIO (*FALCO PEREGRINUS*) NAMAI. BŪTENT ŠIOS VIETOVĖS DAR 1967 M. ĮKVĖPĖ J. A. BAKERĮ PARAŠYTI SAVO GARSIAJĄ KNYGĄ „SAKALAS KELEIVIS“.

Po penkiasdešimt metų Vilniuje ši knyga tapo mūsų kelionės įkvėpimu – aplankyti Britanijos pakrantėse žiemojančius paukščius ir pamatyti sakalą keleivį. Pamažu gimė ir planas: pasikirti kelias žiemos dienas ir pasigėrėti milžiniškais tilvikų būriais, pamatyti liepsnotąsias pelėdas (*Tyto alba*) ir, žinoma, sakalą keleivį ir tiesiog pasimėgauti paukščių stebėjimu. Sausio pabaigoje, kai Lietuvą drebino rekordinė minusinė temperatūra, prasidėjo mūsų kelionė: keturių žmonių grupelė anksti ryte išvyko į kelionę, kurios kryptis – Jungtinė Karalystė.

PIRMA DIENA

Atvykus į Lutoną dangus dar buvo tamsus, bet jau žadėjo įprastą britišką derinį – debesis ir drėgmę. Negaišdami laiko palikome oro uostą, sėdome į nuomotą automobilį ir nėrėme į žiedinių sankryžų, nesibaigiančių kelio darbų bei piko grūščių chao-

JOS, BIRUTĖ, GINTARĖ
© EGLĖ SUKACKIENĖ

są. Jau pakeliui prasidėjo paukščių stebėjimas – aštrios akys ir ausys fiksavo priemiesčių soduose giedančias liepsneles (*Erithacus rubecula*) ir paprastuosius erškėtžvirblius (*Prunella modularis*), begalę visomis kryptimis skriejančių keršulių (*Columba palumbus*) ir gausybę kitų Jungtinės Karalystės miestams būdingų paukščių.

Pakeliui pamatę daugybę rudųjų peslių (*Milvus milvus*) ir paprastųjų fazanų (*Phasianus colchicus*) pusiaukelėje į Norfolką sustojome pirmojoje stotelėje – *Welney Wash* (užliejamose lankose), kurios yra organizacijos *The Royal Society for the Protection of Birds* draustinio *Ouse Washes* dalis. Ši apie 30 km ilgio teritorija, žiemą užliejama ir taip apsauganti aplinkinius ūkinius laukus nuo potvynio, yra puiki vieta ir paukščiams, ir paukščių stebėtojams. Rezultatas – tūkstančiai hektarų idealių buveinių gulbėms, antims ir kitiems vandens paukščiams. Nors dėl užlietų takų daug kur eiti negalėjome, paukščių buvo visur! Po svetingo gulbių giesmininkių (*Cygnus cygnus*) ir poros europinių juodagalvių kiauliukių (*Saxicola rubicola*) pasitikimo kelios ateinančios valandos buvo maloni įžanga į paukščių stebėjimą Jungtinėje Karalystėje: didžiuliai paprastųjų pempių (*Venellus vanellus*) ir dirvinių sėjikų (*Pluvialis apricaria*) būriai, begalė ančių – rudagalvių kryklių (*Anas crecca*), pilkųjų (*Mareca strepera*)

JOS, BIRUTĖ, EGLĖ
© GINTARĖ GRAŠYTĖ

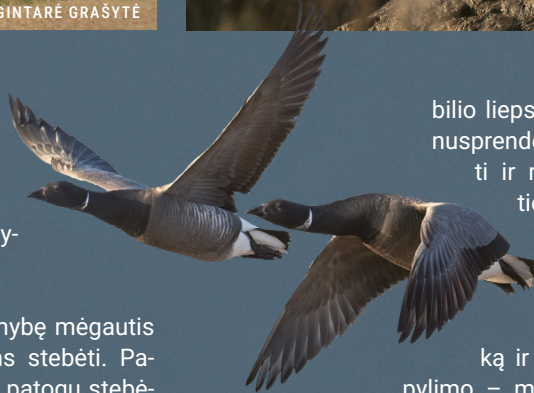

MAŽASIS BALTASIS GARNYS
© EGLĖ SUKACKIENĖ

ir rudagalvių (*Aythya ferina*), keturios garnių rūšys – ibiškasis (*Ardea ibis*), pilkasis (*A. cinerea*), didysis (*A. alba*) bei mažasis (*Egretta garzetta*) baltieji ir, žinoma, gausybė įprastų žvirblių paukščių.

Kadangi tai Britanija, turėjome galimybę mėgautis išskirtinėmis sąlygomis paukščiams stebėti. Pavyzdžiui, šildoma slėptuvė, iš kurios patogų stebėti gulbes, įvairias antis ir tilvikus. Prie pagrindinio pastato įrengtos lesyklos, kuriose lankosi ne tik žvirbliai, bet ir liepsnelės, erškėtžvirbliai bei nendrinės vištelės (*Gallinula chloropus*). Maloniausia dalis – jauki kavinė su didžiuliais langais, pro kuriuos atsiveria vaizdas į šlapynę, todėl geriant kavą ar pitaujant galima stebėti kartkartėmis praskrendančius garnius, būrius paprastųjų gričiuų (*Limosa limosa*) ir kitų paukščių!

Šioje vietoje užfiksavome daugiau nei 50 paukščių rūšių, tačiau norėdami dar su šviesa suspėti pamatyti liepsnotąsias pelėdas leidomės toliau – į *Snettisham* pakrantę: maždaug valanda kelio į šiaurę. Mūsų planas buvo įsikurti nakvynės vietoje, o tada užsukti į *Ken Hall* šlapynę, kuriose tikėjomės pamatyti liepsnotąją pelėdą. Tačiau atvykus mūsų planas išsipildė akimirksniu – tik išlipus iš automo-

bilio liepsnotoji pelėda pati nusprendė viską palengvinti ir ramiai prasklendė tiesiai prieš mus, kitapus tvenkinio! Žaibiškai sumetėme daiktus į namuką ir išskubėjome prie pylimo – mus garsiai aptarinėjo pilkosios žąsys (*Anser anser*), praskrįdama pasveikino nendrinę lingę (*Circus aeruginosus*). Maždaug po 15 minučių liepsnotoji pelėda pasirodė vėl: paukštis elegantiškai skraidė visai netoli!

Tuomet apžvalgėme pakrantės dumblynus – kylant potvyniui, milžiniški tilvikų būriai virto besisukančiais debesimis. Daugiausia, tūkstančių tūkstančiai, buvo islandinių bėgikų (*Calidris canutus*) ir laplandinių gričiuų. Netrūko ir juodakrūčių bėgikų (*Calidris alpina*), jūršarkių (*Haematopus ostralegus*), dirvinių sėjikų, pempčių, kiek mažiau – avocečių (*Recurvirostra avosetta*) ir kitų rūšių. Šiai pakrantei stebėti buvome numatę paskutinę kelionės dieną, kai bus palankesnis vandens lygis, todėl dar kiek pasimėgavę išsiskirstėme skirtingomis kryptimis tą vakarą apsižvalgyti paskutinį kartą. Vėl pasirodė

PAPRASTOSIOS BERNIKLĖS
© BIRUTĖ STUKĖ

JŪRŠARKĖS IR URVINĖ ANTIS
 SNETTISHAM PAKRANTĖJE
 © EGLĖ SUKACKIENĖ

liepsnotoji pelėda, iš krūmų išlindo keli Britanijoje introdukuoti muntjakai, skambėjo skardūs fazanų balsai, o viską vainikavo tūkstančiai trumpasnapių žąsų (*Anser brachyrhynchus*) – joms skrendant link savo nakvynės vietos įlankoje, prietemoje virš galvų girdėjome jų melodingus gagenimus. Taip baigėsi pirmoji diena – 70 užfiksuotų rūšių.

ANTRA DIENA

Paukščiams stebėti ir jų apsaugai šiaurinė Norfolko pakrantė – tikras Jungtinės Karalystės perlas. Daugiau nei 450 km² saugomų pakrantės ir žemės ūkio teritorijų, apimančių daugybę draustinių, kuriuose saugomos ir aktyviai tvarkomos tiek gėlavandenės, tiek sūraus vandens šlapynės ir pakrantės kopos. Iš esmės, tai keli draustiniai vienas šalia kito – kiekvienas su takais ir slėptuvėmis lankytojams ir tiesiog knibždantis paukščiais. Žiemą čia stebimi milžiniški trumpasnapių žąsų ir paprastųjų berniklių (*Branta bernicla*) būriai, daugybė ančių ir nemažai žiemojančių plėšriųjų paukščių. Viso to širdyje dažnai Jungtinės Karalystės paukščių stebėjimo sostine vadinamas jaukus Cley kaimelis ir greta esančios druskingosios šlapynės (*Cley and Salthouse*). Cley gausu optikos parduotuvių, kavinių ir apgyvendinimo vietų, skirtų būtent paukščių stebėjtojams, informacijos centrų, skelbiančių šalies paukščių naujienas.

SNIEGSTARTĖ
 © EGLĖ SUKACKIENĖ

PAPRASTASIS GRICIUKAS
 © EGLĖ SUKACKIENĖ

LIEPSNOTOJI PELĖDA
 © EGLĖ SUKACKIENĖ

Tai ir buvo mūsų antrosios dienos tikslas. Ankstyvas startas, rytinis vinguriavimas pakrante, kelionę nuolat pertraukiant virš galvų skraidantiems rudiesiems pesliams, ir dar vienas artimas susitikimas su liepsnotąja pelėda. Nepaisant šių paukščių nukrypimų, Cley pasiekėme gana anksti ir palikome automobilį prie žvirgždėto paplūdimio, įsprausto tarp šlapynių sausumos pusėje ir šaltai atrodančios Šiaurės jūros. Nors oras buvo, švelniai tariant, ne pats geriausias – gūsingas vėjas, smulkus lietus ir vos 6 °C šilumos, – planavome nueiti kelis kilometrus: palei paplūdimį, o tada pylimu, apžvelgdami vienas geriausių šio regiono pelkių.

Pradėjome nuo jūros stebėjimo – keturi entuziastingi paukščių stebėtojai, apsikamšę žieminėmis striukėmis, pirštinėmis ir kepurėmis, sėdėjo paplūdimyje ir žvalgėsi į jūrą. Be kirų, poros alku (*Alca torda*) ir kelių ausuotųjų kragų (*Podiceps cristatus*), stebėjome beveik nenutrūkstamą rudakaklių narų (*Gavia stellata*) judėjimą virš jūros – kas kelias minutes nedidelės grupelės skrido į rytus. Tikėdamiesi pamatyti sniegstartes (*Plectrophenax nivalis*) atdžiai stebėjome ir sausumos pusę, ir būtent ten laukė ypatingas reginys – medžiojanti stambi sakalo keleivio patelė. Kelis kartus žemai praskridusi, pakėlusi smailiuodeges antsi (*Anas acuta*), rudagalves krykles ir paprastąsias bernikles, ji kuriam laikui dingo, bet netrukus grįžo su trenksmu: įjungė „turbo režimą“, perrėžė pelkes ir trenkėsi į nelaimingą antį, tikėtina, didžiosios anties (*Anas platyrhynchos*) patelę. Nors tolokai, bet reginys buvo įspūdingas: kitą pusvalandį sakalė plėšė ir rijo grobį, į orą kilo plunksnų kuokštai. Tuo tarpu aplinkui – visiška ramybė: besisotinantis paukštis netrukė šalia ramiai besimaitinantiems raudonkojams tulikams (*Tringa totanus*) ir urvinėms antims (*Tadorna tadorna*), o netoliese ratus suko ir vieniša nendrinė lingė. Stebėdami šį vaizdą pasijutome tarsi nusikėlę į J. A. Bakerio knygą, su kaupu išpildę kelionės tikslą.

Dulksna nesiliovė, tad patraukėme į sausumą ir, pakeliui stebėdami daugybę paukščių, galiausiai pasiekėme Norfolk Wildlife Trust lankytojų centrą. Knygos apie paukščius, suvenyrai, naujausi stebėjimų duomenys, paslaugūs savanoriai... ir, žinoma, dar viena puiki kavinė su vaizdu į šlapynes. Pietau-

PAPRASTASIS FAZANAS
© EGLĖ SUKACKIENĖ

PAPRASTASIS PELĖSAKALIS
© EGLĖ SUKACKIENĖ

jant ir gurkšnojant kavą toluoje stebėti vaikštinėjančias avocetes ir paprastuosius griciukus – visai neblogas būdas leisti laiką, ypač kai nendrinė lingė nuolat išbaudo vandens paukščius, be to, visada lieka tikimybė, kad praskris didysis baublys (*Botaurus stellaris*) ar kitas netikėtas „perliukas“.

Po pietų – vėl į lauką. Pirmieji pastebėti paukščiai buvo introdukuoti raudonkojai keklikai (*Alectoris rufa*) (ačiū lankytojų centro informacijai), tada mažu grįžome link automobilio. Pakeliui stebėjome paprastuosius pelėsakalius (*Falco tinnunculus*), pievinius kalviukus (*Anthus pratensis*) ir dirvinius vieversius (*Alauda arvensis*). Vis dar tikėdamiesi pamatyti slapukes sniegstartes nuvažiovome kelis kilometrus į *Salthouse* paplūdimį. Jūroje vis dar skraidė rudakakliai narai, tačiau nei sniegstartės, nei geltonsnapiai čivyliai (*Linaria flavirostris*) taip ir nepasirodė. Užtat gavome malonų atlygį – iš mažo vandens telkinio prie pat paplūdimio pakilo vikrus oželis nykštukas (*Lymnocyptes minimus*).

Popietė jau slinko vakaro link – gal dar pavyks pamatyti kokių pelėdų, galbūt net balinę (*Asio flammeus*)? Pakeliui stabtelėję pakelės tvenkiniuose apžiūrėti dviejų rudųjų ibių (*Plegadis falcinellus*), nusprendėme užsukti į šlapžemes prie *Stiffkey*, garsėjančias ten stebimomis besimai-

tinančiomis lingėmis – nendrinėmis ir javinėmis (*Circus cyaneus*). Įprastai čia stebimos ir balinės pelėdos, bet šiemet jų mažai, tad daug nesitikėjome. Aplink sklاندę mažieji garniai, nemažai nendrių lingių, pralėkė rudasis peslys, tačiau pelėdos šį vakarą nepasirodė. Vis dėlto įdomiai praleidome laiką tyrinėdami druskingas pelkes – laukinę, atokią buveinę, kokios Baltijos šalyse nėra.

Taip baigėsi dar viena puiki diena, o rūšių sąrašas jau siekė 92.

TREČIA DIENA

Žydras dangus, 13 °C, žydinčios snieguolės ir pirmieji narcizai, giedantys vieversiai, žąsų būriai... Sunku patikėti, kad tuo metu Lietuvoje spaudė beveik –30 °C šaltukas.

Tai buvo paskutinė mūsų diena Jungtinėje Karalystėje – nuostabi, saulėta ir gausi paukščių. Rytą pradėjome *Titchwell* – viename svarbiausių RSPB draustinių, kuris sujungia nendrynus, gėlavandenes šlapynes ir pakrantės pelkes. Viskas čia kruopščiai prižiūrima ir valdoma taip, kad būtų ideali buveinė tiek perinčioms avocetėms, nendrinėms lingėms ir didiesiems baubliams, tiek gausiai žiemojantiems paukščiams, kurių ir atvykome pamatyti.

Prie jėgimo draugiškos liepsnelės drąsiai lesė maistą tiesiai iš rankos, o šalia esančios lesyklos viliojo ne tik zyles, bet ir nendrinės vištelės bei didžiąsias antis. Vaikštinėjant taku dar labiau nustebino ženklas su užrašu „Stok čia ir pamatyk pelėdą“, kuris pasirodė besąs visiškai tikslus: aukštai ant gebėnėmis apaugusio medžio, tankmėje ramiai tupėjo naminė pelėda (*Strix aluco*)!

Iš draustinio patraukėme jūros link, praeidami gėlavandenius tvenkinius, pilnus ančių ir žąsų, tarp jų – ir dvi egiptines žąsis (*Alopochen aegyptiaca*). Pasiėkėme pusiau sūraus vandens tvenkinį, kuriam maitinosi žiloji anti (*Aythya marila*) ir mažasis krugas (*Tachybatus ruficollis*). Pakeliui matėme būrius avocėčių, krūmuose cypsinčių pilkąją pečialindą (*Phylloscopus collybita*) ir net girdėjome giedančią plačiauodegę četiją (*Cettia cetti*). Paplūdimys – plati, atvira smėlio juosta, besitęsianti toli į rytus ir vakarus, – atrodė didingai. Ką apžiūrėti, čia netrūko: kriauklių sankaupos ir maži baseinėliai, dirviniai sėjikai, jūršarkės, didžiosios kuolingos (*Numenius arquata*) ir akmenės (*Arenaria interpres*) prie pat vandens. Jūroje – vidutiniai dančiasnapiai (*Mergus serrator*) ir ledinės antys (*Clangula hyemalis*). Tačiau dienos akcentas laukė grįžtant link automobilio – paplūdimyje tyliai beveik prie kojų besimaitinanti nepaprastai daili sniegstartė. Visai nebaili ir nekreipianti dėmesio į keturis vos už kelių metrų besibūriuojančius susižavėjusius stebėtojus.

Laikas Norfolke artėjo prie pabaigos, bet mūsų laukė dar vienas svarbus įvykis – besiilsinčių tilvikų stebėjimas *Snettisham* pakrantėje. Nors šiose po atoslūgio atsiveriančiose dumblynėse laikosi dešimtys tūkstančių tilvikinių ir vandens paukščių,

BIRUTĖ
© EGLĖ SUKACKIENĖ

apsilankius atsitiktiniu laiku dažniausiai jie mautys tik tolumoje kaip maži taškeliai. Šios vietos paslaptis – potvynių eigos supratimas: reikia atvykti maždaug valandą prieš aukštą potvynį, tada kylantis vanduo pamažu stumia paukščius arčiau kranto, dažnai versdamas juos kilti į orą milžiniškais būriais, kurie virsta besisukančiais debesimis. Vis dėlto, nors paukščiai čia būna nuo rudens iki pavasario, labiausiai užburiantys reginiai pasitaiko gana retai, jiems reikia itin aukšto potvynio – pagaidautina virš 7 m, vadinamųjų *spring tides*. Tokiu momentu, vandeniui užliejus visus dumblynus, virš galvos gali suktis net 150 000 paukščių debesys. Jei potvynis žemesnis, dideli dumblo plotai lieka neužlieti, o dauguma paukščių – per toli.

Tą dieną potvynis turėjo būti 17.05 val., 6,5 m aukščio – vidutinio lygio, bet tinkamas paukščiams stebėti. Atvykome trimis valandomis anksčiau – jau tada slenkant potvynio bangai judėjo tilvikų būriai: daugiausia jūršarkės ir laplandiniai griciukai (*Limosa lapponica*), taip pat nemažai pempijų ir dirvinių sėjikų, tarp jų – ir juodakrūčiai bėgikai, raudonkojai tulikai, paprastieji griciukai, keli smiltinukai (*Calidris alba*) ir avocetės. Paukščių skaičius buvo tiesiog įspūdingas – vandeniui vis artėjant, būriai vėl ir vėl nuo jo traukėsi, kar-

tais tiesiog bėgdami, kartais su ūžesiu pakildami dideliais debesimis. Tolumoje islandiniai bėgikai buvo susigrūdę tankiais būriais, bet trūko dar maždaug 50 cm vandens, kad jie būtų priversti priartėti prie mūsų. Deja, 6,5 m nepakako – nors daugybė paukščių buvo arti ir vaizdas tikrai sužavėjo, tačiau potvyniui pasiekus piką liko neužlietų dumblyno plotų, taigi dauguma paukščių liko toli. Leidžiantis saulei pasirodė liepsnotoji pelėda, o dienaį gęstant savo skardžiais balsais vėl užbūrė vakarinis trumpasnapių žąsų skrydis. Atsisveikiname su šia išskirtine vieta ir jau sutemus pajudėjome į Lutoną.

KETVIRTA DIENA

Skrydis dar prieš aušrą – tamsoje, paliekant nakvynės vietą, giedojo liepsnelė. Vos po kelių valandų mes ir vėl buvome šalčiu bei sniegu apgaubtame Vilniuje.

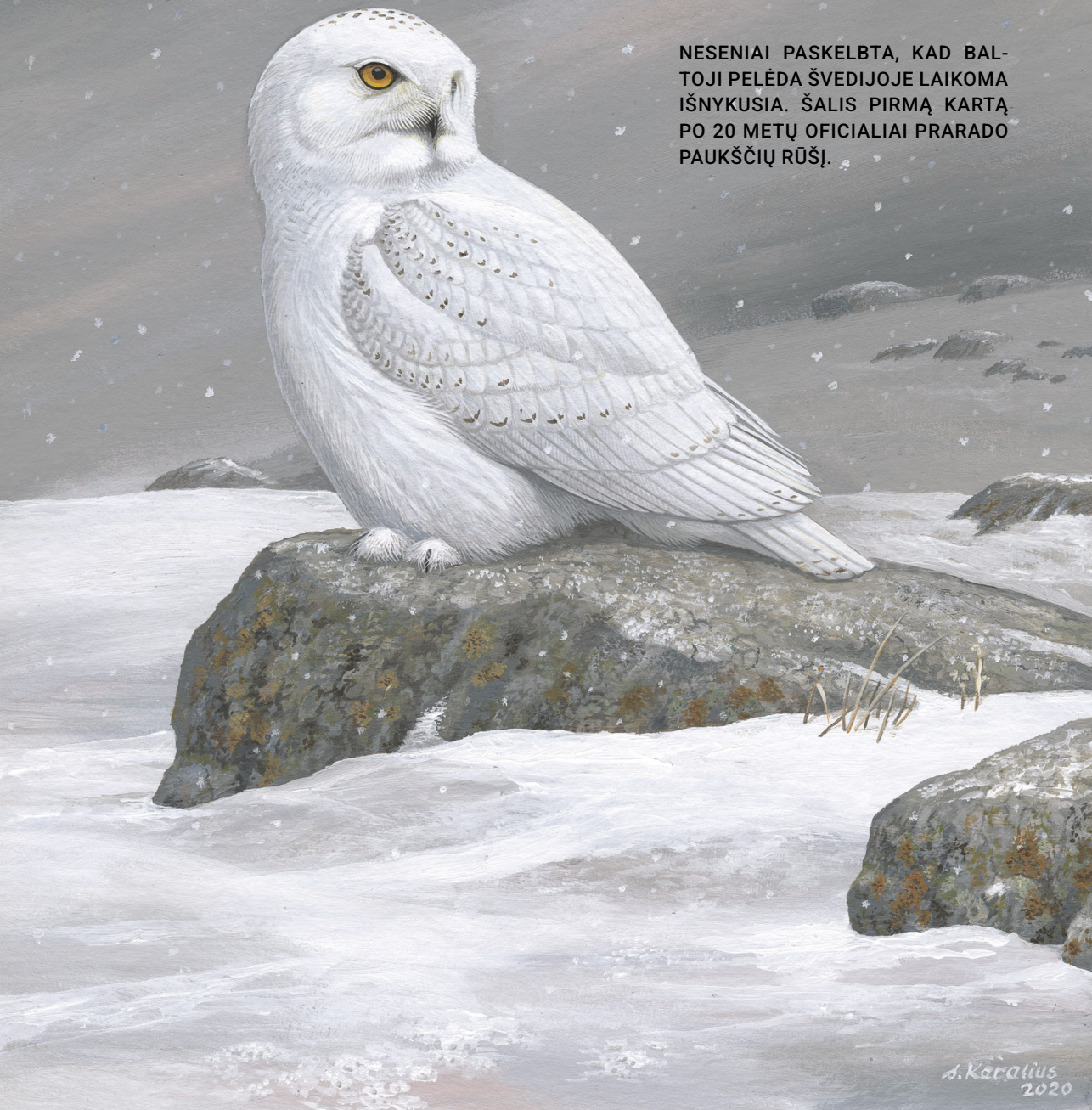
Apibendrinami galime pasakyti, kad tai buvo įspūdinga kelionė. Pamatėme 105 paukščių rūšis, tačiau didžiausią įspūdį paliko ne skaičiai, o užburiantis šio laukinio vandens ir šlapynių krašto grožis, vaiduokliškas liepsnotosios pelėdos skrydis, kvapą gniaužiantys ančių, žąsų ir tilvikų spiečiai padangėse bei puiki kompanija. ■

SAULIUS KARALIUS,
parengta pagal *BirdLife International*

Švedija prarado baltąją pelėdą

NESENAI PASKELBTA, KAD BAL-
TOJI PELĖDA ŠVEDIJOJE LAIKOMA
IŠNYKUSIA. ŠALIS PIRMĄ KARTĄ
PO 20 METŲ OFICIALIAI PRARADO
PAUKŠČIŲ RŪŠĮ.

Sunku baltąją pelėdą (*Bubo scandiacus*) supainioti su kitu paukščiu. Didelė, ryškiai balta ir neįtikėtinai daili ji yra viena didžiausių pasaulio pelėdų. Įprastai veisiasi tolimojoje Šiaurėje ir yra priklausoma nuo leminčių populiacijos gausos pokyčių. Gerais metais, kai gausu maisto, dalis paukščių migruoja į pietus ir įsikuria kalnuotose Švedijos vietovėse.

Vis dėlto gyvenimas šiai rūšiai niekada nebuvo lengvas. Maždaug 1800 m. kai kuriose pasaulio vietose ji buvo viena labiausiai persekiojamų pelėdų. Tūkstančius jų nušaudavo iškamšoms, tiek suaugę paukščiai, tiek jų kiaušiniai buvo vartojami maistui. IUCN Raudonosios knygos puslapiuose baltoji pelėda įrašyta kaip pažeidžiama rūšis, nes jų visame pasaulyje telikę 14–28 tūkst. ir skaitlingumas vis mažėja.

Nepaisant iššūkių, baltosios pelėdos yra ypatingi paukščiai. Jos gerai girdi giliai po sniegu krebždontį grobį ir labai taikliai jį atakuoja. Puikiai prisitaikiusios ir užsimaskavusios arktiniame kraštovaizdyje gali dešimtmečiais gyventi atšiauriausiose Žemės rutulio vietose. Ilgą laiką Švedija galėjo suteikti jos viską, ko reikia, – šaltą klimatą, atvirą pelkėtą kraštovaizdį ir graužikų gausą.

Baltoji pelėda Švedijoje

Baltoji pelėda šimtmečiais nereguliariai veisėsi Švedijoje. Maždaug 1970 m. kalnuotose šalies vietose perėjo keletas šimtų šių pelėdų porų. Jų buvimas simboliškai įtvirtino Švedijos kaip šiaurinės šalies įvaizdį, tačiau po

2015 m. viskas staiga pasikeitė – nei lizdų, nei jauniklių, nei apskritai jokių baltųjų pelėdų buvimo šalyje įrodymų. 2025 m. baltoji pelėda regione paskelbta išnykusia. Tačiau ši kvapą gniaužianti naujiena nebuvo tarsi perkūnas iš giedro dangaus. Pasak žurnalo *Vår Fågelvärld* („Mūsų paukščių pasaulis“) vyriausiojo redaktoriaus Niklo Aronssono, ši tendencija labai neramina, nes Švedijoje nyksta ir dauguma kitų pelėdų rūšių. Viena iš pagrindinių priežasčių yra klimato kaita ir su tuo susijęs ryškus gausių graužikais metų skaičiaus sumažėjimas.

Kaip tai atsitiko?

Paprastai pelėdos veisimuisi renka atokias, nepalistas vietas. Plečiantis statyboms, kelių tiesimui, miškų kirtimui ir kitai žmogaus ūkinei veiklai daugelis Švedijoje perėjusių paukščių rūšių praranda savo natūralias buveines. Tačiau labiausiai baltoji pelėda kenčia nuo klimato kaitos. Žiemą dažniau lyja nei sninga, todėl nesusiformuoja pakankamai stora sniego danga, reikalinga leminčių sniego urvams. Būtent šie graužikai yra pagrindinis baltųjų pelėdų maisto šaltinis. Arktyje šiltėjant žiemoms, nyksta baltosioms pelėdoms taip reikalingos buveinės. Baltųjų pelėdų išnykimas Švedijoje reiškia daugiau nei rūšies praradimą. Tai įspėjimas, kaip greitai keičiasi Arkties ekosistemos. Jų praradimas – skausmingas priminimas, kas pastatyta ant biologinės įvairovės, gamtos ir apskritai išsaugojimo kortos.

Vis dėlto dar ne viskas prarasta. Kol baltoji pelėda globaliai neišnyko, lieka viltis, kad vieną dieną ji į Švediją sugrįš. Tačiau jos atei-

tis priklauso nuo mūsų pasirinkimo ir valios apsaugoti gamtą bei jos gyventojus. Gamta to nekantriai laukia.

Pavarčius Lietuvos ornitologijos patriarcho prof. Tado Ivanausko tritomį „Lietuvos paukščiai“ galima rasti įdomių istorinių duomenų apie baltąsias pelėdas to meto ir ankstesnio laikotarpio Lietuvoje. Štai garsus XIX a. Lietuvoje gyvenęs ornitologas grafas Konstantinas Tyzenhauzas teigia, kad baltosios pelėdos šalyje buvo gana įprastos ne tik žiemą, retkarčiais jas užmušdavo ir šiltuoju metu – iš to būtų galima daryti išvadą, kad jos Lietuvoje galbūt netgi perėjo. Anot kai kurių autorių, atskiromis žiemomis jos būdavę neretos, tačiau kartais šaltuoju metu jų visai nebūdavę. Pasak garsaus XVIII a. Prūsijos zoologo Peterio Pallaso, šią pelėdą ypač gerbia totoriai. Remiantis legenda didysis mongolų vadas Čingischanas kartą vejamas priešų pasislėpė meldynuose. Jo ieškoję priešai pakėlė baltąją pelėdą ir žinodami, kad tai labai atsargus paukštis, liovėsi ieškoję – taip baltoji pelėda išgelbėjusi Čingischanui gyvybę. Nuo to laiko mongolų-totorių kunigaikščiai baltąją pelėdą padarė valstybės ženklu ir Krymo Perekopo tvirtovės vartų akmenyje buvęs iškaltas jos atvaizdas.

Paskutinį kartą mūsų šalyje baltosios pelėdos patelė buvo stebima ir fotografuojama Kauno r. 2014 m. lapkričio–gruodžio mėnesiais. Apskritai Lietuvoje tai labai retai iš Šiaurės atklystanti pelėda. Nuo 1975 m. šalyje registruota 12 baltosios pelėdos apsilankymo atvejų. ■

Įdomūs faktai apie paprastąją pempę (*Vanellus vanellus*)

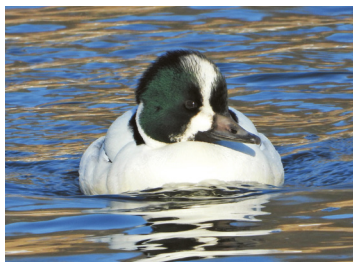
PAPRASTOJI PEMPĖ (*VANELLUS VANELLUS*)
© DALIA RAČKAUSKAITĖ

ROBERTAS AKSTINAS,
parengta pagal „Lietuvos fauna.
Paukščiai“, 1 dalis. Vilnius:
Mokslas, 1990

- 1 Kūno ilgis apie 30 cm, kūno masė 120–330 g, atstumas tarp išskleistų sparnų galų 82–87 cm.
- 2 Europinė populiacija vertinama 1,5–2,5 mln. paukščių.
- 3 Įprastai patinas turi vieną patelę, bet kartais pasitaiko ir bigamijos atvejų, kai patinas turi dvi pateles.
- 4 Patinas tuoktuvių metu padaro keletą lizdo duobučių, vėliau vieną iš jų pasirenka patelė.
- 5 Peri tik patelė 24–28 d., o patinas ją saugo. Paprastai dėtyje būna 4 kiaušiniai, bet gali būti nuo 2 iki 5.
- 6 3–4 dienų amžiaus jaunikliai jau greitai bėgioja ir gali plaukioti. Pradeda skraidyti nuo penktos gyvenimo savaitės. Jeigu jaunikliams iškyla rimta grėsmė, netoliese perinčios pempių poros susivienija ir kartu gina jauniklius. Apie 40 % jauniklių žūsta jau pirmaisiais gyvenimo metais.
- 7 Gyvenimo trukmė iki 19 metų. Maksimalus užfiksuotas amžius 24 metai ir 6 mėnesiai.
- 8 Europoje XVIII a. pempių kiaušiniai buvo laikomi prabangiu delikatesu.
- 9 Senovės Romoje pempė dėl savo balso buvo laikoma blogį lemiančiu paukščiu.
- 10 Kai paukščiui atsiranda problemų su virškinimo sistema, jis gali sau pasidaryti klizmą. Jiems tai pavyksta padaryti, nes turi gana ilgą snapą ir labai lankstų kaklą. ■

2026-02-21 PABRADĖJE ŠALIA LESYKLOS NUFOTOGRAFUOTA JUODAGALVĖ SNIEGENA (*PYRRHULA PYRRHULA*) SU BALTOMIS PLUNKSNOMIS ANT GALVOS © RAMŪNAS KAZLAUSKAS

2026-02-15 SKUODE, BARTUVOS UPĖJE, STEBĖTAS PAPRASTOSIOS KLYKUOLĖS IR MAŽOJO DANČIASNAPIO HIBRIDAS (*BUCEPHALA CLANGULA X MERGELLUS ALBELLUS*) © ELENA KATKUVIENĖ

2025-11-16 VENTĖS RAGE SUGAUTAS JUODASIS STRAZDAS (*TURDUS MERULA*), PATELĖ, KURIOS ANTSNAPIS BUVO RIESTAS | APAČIA © VYTAUTAS JUSYS

2026-02-26 VENTĖS RAGE SUGAUTI DU „PRAŽILĖ“ PAPRASTIEJI VARNĖNAI (*STURNUS VULGARIS*) © VYTAUTAS EIGIRDAS

2025-11-27 VENTĖS RAGE SUGAUTAS SVIRBELIS (*BOMBYCILLA GARRULUS*), KURIO PAGURKLYS IR PLOTAS APIE AKIS BUVO NE JUODI, O RUDI © VYTAUTAS EIGIRDAS

2025-11-22 AGLUONOS UPĖJE PRIE PILIES, BIRŽUOSE, NUFOTOGRAFUOTA BALTA (LEUKISTĖ) DIDŽIOJI ANTIS (*ANAS PLATYRHYNCHOS*). ŠI PATELĖ ČIA STEBIMA JAU NUO VASAROS © ELMARAS DUDERIS

2025-11-28 VENTĖS RAGE SUGAUTA LIEPSNELĖ (*ERITHACUS RUBECULA*), KURIOS VIRŠUGALVYJE BUVO SPAIGLIUOTŲ, IKI GALO NESUSIFORMAVUSIŲ PLUNKSNŲ. TOKIĄ PAT LIEPSNELĖ BUVOME SUGAVĘ IR 2025-11-08 © VYTAUTAS JUSYS

2025-12-13 VENTĖS RAGE SUGAUTAS SVIRBELIS (*BOMBYCILLA GARRULUS*), KURIO JUODAME PAGURKLYJE BUVO BALTŲ PLUNKSNŲ DĖMĖ © VYTAUTAS JUSYS

2025-11-19 VENTĖS RAGE SUGAUTAS SVIRBELIS (*BOMBYCILLA GARRULUS*), KURIO VIŠUGALVYJE IR KUODE BUVO BALTŲ PLUNKSNŲ © VYTAUTAS JUSYS

2025-09-06 VENTĖS RAGE SUGAUTA LIEPSNELĖ (*ERITHACUS RUBECULA*) SU BALTOMIS PLUNKSNOMIS ANT GALVOS © VYTAUTAS EIGIRDAS

2025-12-12 KAUNE STEBĖTA LABAI ŠVIESI PILKOJI VARNA (*CORVUS CORNIX*) © GRETA JUOZAITIENĖ

2025 M. DĖL JŪSŲ SKIRTOS PARAMOS
ĮGYVENDINOME REIKŠMINGUS PAUKŠČIŲ APSAUGOS
IR JŲ BUVEINIŲ GERINIMO DARBUS:

- Įrengėme 5 dirbtinius lizdus juodajam gandrui (*Ciconia nigra*).
- Renovavome 1 juodojo gandro lizdą.
- Išskėlėme 10 inkilų didžiajam dančiasnapiui (*Mergus merganser*).
- Įrengėme 1 dirbtinį lizdą mažajam ereliui rėksniui (*Clanga pomarina*).
- Iš dalies finansavome siųstuvo įsigijimą europiniam žalvarniui (*Coracias garrulus*).
- Įsigijome siųstuvą laplandinei pelėdai (*Strix nebulosa*).
- Užtikrinome sklandų mūsų organizacijos darbą: padengėme svetainės programavimo išlaidas ir savanorių kuro sąnaudas.

Tai pavyko įgyvendinti surinkus 8894,53 € iš jūsų skirtos 1,2 % GPM paramos.

Ačiū jums, kad prisidedate prie paukščių apsaugos ir kartu su mumis kuriate jiems saugius namus.

PADOVANOK PAUKŠČIAMS NAMUS!

Kviečiame skirti 1,2 % GPM Lietuvos ornitologų draugijos iniciatyvoms, nes Jūsų parama kuria realius pokyčius.

Kaip skirti 1,2 % GPM?

Pildydami metinę pajamų deklaraciją prašyme įrašykite: Lietuvos ornitologų draugija, paramos gavėjo kodas 191692933. Prašymą galite pateikti prisijungę prie Elektroninės deklaravimo sistemos (EDS).

Kviečiame prenumeruoti žurnalą visuose Lietuvos pašto skyriuose arba internetu. Prenumeruoti galite pradėti bet kada!

MRF
MEDIJŲ RĒMIMO FONDAS

Dalis leidinio parengta įgyvendinant projektą „Pažink paukščius ir savo kraštą“. Projektą finansuoja VšĮ Medijų rėmimo fondas, skyręs 4200 Eur metinę paramą.

Bet koks šiame leidinyje pateiktos informacijos kopijavimas ar platinimas be išankstinio Lietuvos ornitologų draugijos rašytinio sutikimo yra draudžiamas.

